

ԱՐԱՆԻՆ

ՇԱԲԱԹ ԱԹԵՐԹ

Ազգային, Գրական, Քաղաքական, Գիտական,

54^{րդ} ՏԱՐԻ, Ե. ՇՐՋԱՆ

ԹԻ 49

24 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1904

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Նամակ մը (որ է հարկին յօդուածի տեղ կրնայ անցնիլ)	ԲԵԻՋԱՆՔԷՄ
Ուրուագիծներ — Վարկենական, Տեփ. Անեմեա՞ր պէյ	ԴԱՄԷՐ
Մեր ամուսնութիւնները (Երկրորդ յօդուած)	ԵՆՈՎՔ ԱՐՄԷՆ
Առաջին Ոսանաւորս (Արմաշի յիշատակներ)	Մ.Ա. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ
Բժեկական Քրոնիկ. Մոքրասալ	Կ.Տ. ԱԼԼԱԶԳԵՐՏԻ
Վարկեններ (Բանաստեղծութիւն)	ՇԱՒԱԹ ԾԻԱԾԱՆ
Պ.Հայկ կիւսէնեան եւ իր նուագահանդէսը	Ե.Ս.

Խմբագրական Նօթեր. — Զանգանք:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՍԻՍ Շաբաթերի սարեկան բաժանորդագիրն է Կ. Պոլսոյ համար հաւսուն զրօ. եւ գաւառներուն համար յիսուն զրօ. կանխիկ վճարելի: Արեւմտահայ 12 Յրանք կամ 5 բուլլի: Թղթասարական ծախքը Խմբագրութեան վրայ է: Վեցամսեայ բաժանորդագրութիւն չընդունուի: Բաժանորդագրութիւնները կը սկսին ամէն ամսոյ մէկին: ՄԱՍԻՍ հրատարակ կ'ելի ամէն շաբաթ անգամ: Այն բաժանորդները որոնք պակաս քերթ ստացած են, պէ՛տք է իսկոյն իմացնեն Խմբագրութեան: Ժամանակ անցնելէ վերջ՝ այս տեսակ առարկութիւնները նկատողութեան չեն առնուի: Զի հրատարակուած ձեռագիրները եւ չեն դարձուի:

ՄԱՍԻՍԻ մէջ կ'ընդունուին նաեւ ժանուցումներ, դիւրամասշնչի պայմաններով:

Զեմ-Բէ կը ծԱԽՈՒԻ ՀԱՏԸ ԲԱՌՍՈՒՆ ՓԱՐԱՅԻ
Հասցէ

درعليه ده غلطه ده (ماسيس) غرضه سى اداره سى

ԽՐԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՍԻՍԻ

Կ. Պոլիս, Ղալաթիա

Rédaction de la Revue MASSIS

Galata, Constantinople

Ծաղկաւոր թիւ

Թէլը, որ այսօր գրեթէ բոլոր ժողովրդաց գլխաւոր ըմպելիէն դարձած է, այնքան բաղաժաթիւ տեսակներ ունի որ, արդարեւ գործածողներուն համար բաւական դժուար է լաւ ընտրութիւն մը ընել: Այդ տեսակներէն մօտ ք հաշիւաւոր, մօտ ք իրր օխոյժամ եւ ք զոյաւոր, մօտ ք ի թէ եւ նոյնքան օխոյժի համ օւ հոտ չունին, դերազանց են սակայն իրր կողմէն: Եւ զորոքս իրր վերջապէս իւրաքանչիւր թէլ իր ուրոյն յատկութիւններն ունին որոնք զինքը կը զանազանեն ուրիշ, տեսակներէ:

Սակայն կա թէլ մը, որ այդ յատկութեանց ամենէն կարեւորները կը միացնէ ին վրայ. այսինքն՝ գոյն, համ հոտ եւ մանաւոր կազմութիւն: Եւ զորոքս իրր ամեն զգացական, սղդեցութիւն մը, եւ այդ թէլն է ճաբոնի թիւը, որ այդ յատկութեանց չորսը կը յաւաքէ մէկ տարի. քի օւ կազմութեան, մէկն կլիմայի եւ եղանակի եւ մէկն ճաշակի:

Սալբուեան եւ Խաղուեան թիւի մեծ վաճառատներ, իր բաղաժաթիւ յաճախորդաց ծառայութիւն մը մատուցանելու համար, այս ամբողջ մեծաքանակ ներածած է ճաբոնական դուր թէլ մասնաւոր եւ իսկական աւափերով օւ կը հրաւիրէ օգտուել այս ամբողջ բոլոր անձք, որ կը փոփոքին ունենալ թէլ մը:

Համով, հոտով, սոսկալիկ եւ կաղաւրիշ, Սոյն վաճառատան մէջ կան նաեւ հնդկական, չինական, Սէյլան եւ ծովի մեծ շաւառ տեսակ թէլեր:

Ուշադրութիւն մարգարի

7-10

ՏՕԳԹ. ԲՕՐԹ ՈՒԳԱԼԻՍ

(Dr. Portucale's)

Նախկին ասուցիչ Կ. Պօլսոյ Կոյս. Բժշական վարժարանին, անդամ Բարիդի Բժշկական համաժողովին:—Մասնագէտ արանց եւ կանանց ծննդական գործարան. ներու հիւանդութեանց:—Պատույ վկայագիր ունի Պէրլիի, Լոնտոն, Բեշթալի եւ ուրիշ երկիրներու Ակադեմիաներէն:—Հնարիչ բժշկական գործիքներու եւ հեղիւակի մասնագիտութեան վերաբերեալ գործերու:—Հիւանդ կ'ընդունի՝ Պօլսոյ կողմէն կամուրջին դէմի անկիւնը, իր դարձաւ. նաեւ մէջ, ամէն օր կէսօրէն մինչեւ իրիկուն, Իսկ Բերա, Թաքսիմ, Ֆրանսա. կան հիւանդանոցին դէմ, ամէն օր առաջ օտէն մինչեւ կէս օր եւ իրիկուն ժամ 6 էն 9 (Ը. Ե.) 2 10

ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Գորգի մաքրութեան եւ նորոգութեան (Գրասենեակ՝ Մահմուտ փաշա, Թարազարար, Մեծ Նոր Խանի կից, Թ. 37)

Այս հանրածառ գործարանին մէջ կը մաքրուին տղտոտած եւ փոշոտ թէլ մետաքսէ եւ թէլ բարդէ ամէն տեսակ ընտիր գորգեր, քիմիական դեղորեկից միջոցաւ, անոնց օր եւ է արաւ կամ հեաք ձգելու: Բնդհանրապէս, բոլորովին նոր երեսիք մը կ'առնեն այս գործարանին մէջ մաքրուած գորգերը:

Ունի նաեւ տաւելութիւն մը նոր գորգերու վրայ, այն է թէլ այս գործարանին մէջ մաքրուած գորգերը զերծ կը մնան ցեցերու (կիւլէ) կեր ըլլալէ:

Կը նորոգուին նաեւ օրեւէ կերպով վնասուած գորգեր:

Սոյն գործարանը կը առանձնէ նաեւ պարասակ նոր գորգեր, ինչ մեծութեամբ օւ ծակաւոր:

Թանձնարարութիւնը քիչ քիչ է գրասենեակը:

Դիւրամատչելի պատմանք: 10-10

CAISSE PATERNELLE

ՔԷՍ ԲԱԴԵՌՆԵԼ

ԿԵԱՆՔԻ ԱՊՍՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԲԱՐԻՉ 1841 ԻՆ

ԿԸ ԳՈՐԾԷ ՖՐԱՆՍ. ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՀԱԿԱԿՇՈՒՆ ՏԱԿ

Սկիզբէն ի վեր ապահովագրեալներու եղած վնարում 300 միլիոն ֆր.
Սկիզբէն ի վեր արձանագրեալ ապահովագրութիւնք 700 միլիոն ֆր.

ԸՆԹԱՑԻԿ ԱՊՍՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՖՐ. 85,000,000

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒՆ ԵՒ ՊԱՀԵՍՏ

62,750,000

Ուրեմն ընթացիկ ապահովագրութեանց զուտարին վրայ պահեստի համեմատութիւնն է 74% արով ՔԷՍ ԲԱԴԵՐՆԵԼԻ ընծայած երաշխաւորութիւնը գէր ի վեր կը հանդիսանայ ուրիշ ընկերութեանց ցոյց տուած երաշխաւորութեանցէն:

Ընկերութեան վարչական Խորհուրդը կազմուած է Ժառանգարի ամէնէն չնչաւոր դրամատէրներէն. ինչպէս

Մ. ՌԸՆԷ ՊՐԻՍ, Արեւմտեան Ժառանգարի երկաթուղեաց ընկերութեան Կ. Քրէտի Լիօնէի վարչական Խորհրդոյ անդամ.

Մ. ՄՍՐՔԻ ՏԸ ՖԼԵՌ, Դառնադաշտի ընկերութեան վարչական Խորհրդոյ անդամ.

Մ. ԿՈՄՍ ՏԸ ՍԷՆ ԿԻԼԼԵՄ, նախկին գանձապահ.

Մ. Օ. ՄԱԶԸՐԱ, Ընդհ. Տնօրէն Քրէտի Լիօնէի.

Թուրքիոյ Տնօրէն Գ. ԱՍՏՈՒԱՍՏՈՒՐ

Պալիս, Սալթան-Համադ, Բասադ Բաթրըճըօղլու

Ընկերութեան վրայ տեղեկութիւն առնելու համար դիմել Ք.էտի Լիօնէի.

ԾԱՆՈԹ. — Շահաւոր դիրք պիտի տրուի այն ֆեհիչին որ կարեւոր արդիւնք մը ի բազմաթիւ քաղաքներու մէջ:

10—10

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Յ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

(AGENDA INTERNATIONAL)

ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ 1905 ՏԱՐԻՈՅ ՀԱՄԱՐ

ՌՈՒՐՔԵՐԷՆ, ՀԱՅԵՐԷՆ, ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԵՒ ՅՈՒՆՍՐԷՆ ԼԵԶՈՒՆԵՐՈՎ

Գիրն

Պարզ կազմ

Անգլ. կապակազմ

Ոսկեգոծ կաշեկազմ

3 Դրու

5 Դրու

8 Դրու

ԿԸ ԴՅՆՈՒՐ

Կ. Պոլսոյ եւ գաւառաց բոլոր Դրամականներու եւ Թղթականներու հոյ:

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ Յ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ, ՊԱՅՊԼ-ՀԱՌԻՉ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՃԻՐԻՍԿԱՆ ԱՆՏԻ ԳԵՄ ԴԱՆԱԶԳՈՒԳՈՒԹՅՈՒՆ

Ծիրական ախտի դէմ նախագգութեան միայն ճամբայ մը կայ, այն է մարմինը միշտ կենսական զօրութեամբ պահել արորդ զօրութեան կենսական զօրութիւնն, առողջութիւնն և դիմացողան դժ տալով կենայ ըլլալ:

SCOTT'S EMULSION

աշխարհիս մէջ ամենալաւ “ուտելիք-դեղ” է որ շուտմը առողջութիւնը կը վերականգնէ և երակներու մէջ նոր հարուստ արիւն կը տարածէ:

Եթէ կազմութիւնը կատարեալ առողջութեան մէջ չէ և բարակցաւի առաջին նշանները երեան կ'ելլեն. ինչպէս տեղական գունատութիւն, թեթեւակայն թեւաթարհազ, գիշերները անտեղացող բարեխառնութիւն և անորժակի կորուստ ևն, ժամանակ վատեւելու է. մէկէն Ըսգոթի Բաղադրութիւնն առնելու է. միակ դեղն է որ կենայ մարդս առողջութեան և զօրութեան վերականգնել և այս եղբիւրութիւնը գործնականապէս կը տեսնուի վասնզի հաղարաւորներ տեսածն և կը տեսնեն:

ԸՍԳՕԹԻ ԲԱԳԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

կատարելապէս անուշահամ է. անորժակը կենդանացունէ, և մարտդութիւնը կ'աճապարէ. Հիւանդութեան սերմը կը մեղցրէ և շուտմը մարմինը կը զաւայէ: Ըսգոթի Բաղադրութիւնը ընդմիշտ այս տեսնուած նշանով վարդագոյն փաթեթի մը մէջ կը գտնուի:

Հիշերու վրայ ասոր ուշադրութիւնը ընել պէտք է:

21

Ի՞նչը դէպքերէն է դեղ-մեղ-ները ինչ ծախս:

ՅՈՎՍԷՓ ՊԱԼՊԱԼԵԱՆ

(ՄԵԴՐՈՒՆԻ)

ԱՍՏՄՆԱՐՈՅԺ

Մուղաֆէրիէ Հիւանդանոցին և

Պարսկական Դեսպանատան

Բերա, Մեծ Փողոց, Թագսիւֆ, քիւ 61

Զբաղեալն արադքման

Պալպալեան ամէն օր ակոյսի ամէն տե. ոակ հիւանդութիւններով տառապողներ, կ'ընդունի, իսկ Ուրբաթ, Կիրակի եւ Ներք. շաբթի մինչեւ ժամը 5: Դիւերուան օր եւ է ժամուն կարելի է դիմել: Պալպալեան կ'ե. րաշխաւօրէ իր լեցուցած ու չինած ակոս. ներք: Տօրեկները ակոսայ քաշել տալու համար որոշ վարձը մը չկայ. քաշել տուողին կամքէն կախեալ է: Վկայեալ տալամարու ժուհի Տիկին Բօլին եւ և կը գտնուի միշտ նոր զարմանատան մէջ, Աղգասներուն ձրի 1—10

ՏՕՔԹ. Ե. ՄԱՍԻՍ

ԲԵՐԱ ԹԱԳՍԻՄ ՓՈՂՈՑ ԹԻԻ 12

Ամէն տեսակ ներքին հիւանդութիւններէ դատ, մասնագիտօրէ եւ երկար տարիներէ ի վեր կը դարձանէ տաճօքօր, աղեաց, միգրային ճանքաներու հիւանդութիւնները, ջլալին տկարութիւնները, հին եւ նոր գաղիական թափերը: Այս վերջին թափերը՝ առանց ստամոքսի խանգարման եւ նարագոյն մեթեաներով կը բուժէ կարճ միջոցի մէջ:

Հիւանդ կը դառնի ամէն օր կէս օրէ վերջը: Զօրեքաւթի օրերը միայն ձրի:

ԱՄԱՆԻ

54^{րդ} ՏԱՐԻ, Ե. ՇՐՋԱՆ

ԹԻԻ 49

24 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1904

ՆԱՄԱԿ ՄԸ

(ՈՐ Ի ՀԱՐԿԻՆ ՅՕԴՈՒԱԾԻ ՏԵՂ ԿՐՆԱՅ ԱՆՅՆԻԼ)

Սիրելի Խմբագիր Մասիսի

Քիչ մը Մառի... Յովհաննէսեանը և քիչ մըն ալ Տիկին Սիլվէն, — արդէն ամէն դժբաղդութիւն կրներէն կուգայ մեզի — նորէն գլխէ կը հանեն զիս, — քու փաղաքուշ հրաւերներուդ խօսքը չեմ ըներ, տե՛ս, — և պատճառ կըլլան որ վերստին ձեռք ագնեմ զրիչս զոր տկանջիս ետին մոռցած էի ատենէ մը ի վեր, ես ալ չեմ գիտեր ինչո՛ւ:

Բամպակի հրապարակը թերեւս մոռցնել տուաւ ինծի գրական հրապարակը և այն միջոցին որ մէկէն միւսը ոստում մը ընելու հրաւեր կը կարդացուի ինծի՝ համարիտ բարեկամներու կողմէ, կը վախճամ որ քթիս բերնիս վրայ չիյնամ և գրելիքս չունենայ բոյր մը զոր չարօթական գտնեն նրբաճաշակները ընթերցողներուս:

Կըզգամ որ այլեւս չեմ ինչ որ էի ասկէ առաջ, եթէ երբեք բան մըն էի:

Tenez, ասկէ առաջ, երբ տակաւին չէի գիտեր թէ բամպակը կանգունով կը ծախէին կամ քաշով, ինծի համար այդ փափուկ, տաքուկ ապրանքը պարզապէս article մըն էր որ շատ շատ կրներուն պակաս տեղերը կրնար լեցնել, բայց հիմայ որ պակարանին դրան առջև կը սլքտամ անոր գինին ամէնէն անշան մէկ fluctuationին վերահասու ըլլալու համար, կը հասկնամ թէ գրական հրապարակը այլեւս մեզի պէս մարդերու համար շատ անմատչելի բան մըն է և որմէ խոյս տալու է, երեսնուս ջուրը չի փախցուցած:

Գրական աւելնէս շատ բան կորուսի այն

օրէն որ սորվեցայ թէ բամպակէն կուտ կելլայ, իսկ գրականութենէն... Zut!

Ներողամիտ աչքով կարդա՛ նամակս, սիրելիդ իմ Տիգրան, և եթէ կը տեսնես թէ դեռ ամբողջովին չեմ հաղած չարօթին չապիկը, տեղ մը տուր անոր մեր սիրելի Մասիսին մէջ և յանձնարարէ ընթերցողներուդ որ այս անգամ շատ բարակը չի փնտռեն և վստահեցուր զիրենք թէ՛ հակառակ իրենց հաճելի ըլլալու փափաքիս՝ եթէ կարող չեղայ տալու ինչ որ կըսպասուէր ինձմէ, պատճառը սա՛ չարչըն իյնալս է. անկէ հեռու թերեւս տարբեր ըլլայի, բայց ինչ կուգես որ ընեմ, la plus jolie fille du monde ne peut donner que ce qu'elle a:

Քիչ մը վերը ըսի թէ ամէն դժբաղդութիւն կրներէն մեզի կուգայ, Սպասելով այն օրին ուր ոսկիէ չըջանակի մէջ դրուելիք և պաշտուելիք արարած մը այս հաւատքս փոխել տայ ինծի, այս յոռետես համոզումիս իբրեւ ամէնէն թարմ ապացոյցը կրնամ նկատել նամակիս սկիզբը յիշած կանացի. երկու անուններս որոնց ախրուհիները եթէ գրելու այս շարափաստիկ թեւադրութիւնը ներշնչած չըլլային ինծի, ապահովապէս փոշիոտ անկիւն մը մոռցուելու առաւելութիւնը պիտի ունենայի... Պուրկիօնի գինիով լեցուն շիշի մը պէս:

Երբ փոշին աչքիդ մէջ չէ որ կը նետեն, շատ յարգելի բան մըն է, որովհետեւ կ'ազնուացնէ գինին, կ'աղւորցնէ կրները և փնտռել կուտայ գրագէտները:

Դիտեցի՞ր, հին օրերու բարեկամս, որ

Մառիին քով կէտ կէտ դրած եմ. գիտե՞ս ինչո՞ւ: Անոր համար որ, եթէ որ և է Յովհաննէսեանին մէկը փոխանակ ատանկ suggestif անուն մը ունենալուն, կոչուէր, օրինակի համար, Թորոս կամ Կիրակոս, խօսքս կուտամ քեզի որ ես ինծի չպիտի տայի թելադրուելու ձանձրոյթը, նախ սա գերազանց պատճառին համար որ երբեք կարգացած չպիտի ըլլայի զինքը և յետոյ առնական առնուն կրող Յովհաննէսեան մը ne m'aurait absolument rien dit, քանի որ սա խենդ համոզումը ունիմ որ Յովհաննէսեանի, Գրիգորեանի, Պետրոսեանի և նոյն իսկ Փափագեանի պէս սովորական, տափակ, պարզ անուն կրող մարդիկներէ գրազէտ չելլար, ինչպէս հովառսա մարդ չելլար... Կեսարիայէն:

Բայց իմ բաղդէս—ինչ որ ընթերցողներուս դժբաղդութիւնը կրնայ ըլլալ—կերթայ կուգայ և իմ Յովհաննէսեանս՝ Մառի կը կոչուի:

Օհ, անդիմադրելի հրապոյրը այդ երկնաբոյր և զիւթիչ անունին, եւ կ'արգիլեմ բոլոր ընթերցողներուս որ տարակարծիք ըլլան ինծի, քանի որ իրենք ալ ինծի պէս գիտեն թէ Արարիչը անգամ Մառի մը տուաւ իր Զաւկին՝ իբրեւ մայր, փոխանակ Փառանձմի մը և կամ Թէոփիստէի մը:

Երեւակայեցէ՛ք Տիրամայր մը որուն անունը Տիրիւկ ըլլար և կամ Ագապի:

Ագապի Աստուածածին, օհ, հիմակուց մարդուս վրայ փափաք կուգայ շիտկէ չիտակ... Հրեայ ըլլալու:

Բայց Մարիամ Աստուածածին, parlez moi de ça, անոյն է այդ, ներդաշնակ և մեղրահոս: Այդ անունին մէջ Արքայութեան, Դրախտի հոտ մը կայ, ինչ կուզէք ըսէք:

Ինչպէս ըսի, Մառի Յովհաննէսեանի ինքնաբոլի և ազնիւ հրաւերը մէկ կողմէ և միւսէն Տիկին Սիւլվէնի ներկայացումները, միակ պատճառներն են որ նորէն կը նետեն զիս գրական հրապարակին վրայ—հրապարակ... allons donc! չբմազ անգամ չէ—որմէ քաջուելու միտք չունիմ, նոյն իսկ եթէ գիտնամ թէ պիտի գայթակղին ու սրտմտին... Աւետաբերի խմբագիրները:

Աշխարհին թօհաֆ կազմուած է: Նայէ՛, եղբայր, Զաքմաքճըւարի այդ առաքեալները յիսուն տարիներէ ի վեր Պորտ, Պորտ կ'ըսեն ու կ'երթան, և մենք բան մը ըսած չունինք իրենց. բայց որովհետեւ քանի մը անգամ պորտի կամ ասոր մօտ բանի մը վրայ խօսք եղած է յօդուածներուս մէջ, այդ very reverendները կրակ կը կարին և կուզեն հաւտացնել տալ մեզի թէ վիրաւորուած է իրենց աւշային բարոյականը:

Բայց ըսելիքս աս չէր. Տիկին Սիւլվէնը քիչ մնաց պիտի մոռնայի...

Հորասի ներկայացման ատեն, Քամիլի դերին մէջ տեսայ զինքը, և այդ գիշերուընէ ի վեր միտքս դրի բան մը գրել իր վրայ:

Վայրկեանը հասած կը համարիմ և անաւ ըսելիքս:

Տիկին Սիւլվէնի անձին վրայ գրելու համար շատ ուշ է և արդէն ինձի առաջ ուրիշներ այդ corvéeն յանձն առին:

Իմ միտքս ուրիշ է:

Զեմ գիտեր թէ անսար զինքը Քօրնէյլի հերոսութիւն դերին մէջ:

Դարեր, դարեր առաջ արդեօք ամէն աղջիկ Քամիլի պէս կը սիրէր իր սիրականը:

Եթէ ատանկ էր, ինչո՞ւ այսքան ուշ մնայ, ինչո՞ւ:

Սիրողի ինչ տիպար է ատիկայ: Ահա, ինչպէ՛ս կուզէի որ ըլլային բոլոր աղջիկները աշխարհիս: Իական որ ճշմարտապէս սիրէին, հոգիով սիրէին, համոզումով սիրէին:

Ո՛ւր է որ սէրը ամէն բան ըլլար աղջիկներուն համար, աղջիկներ որ սիրոյ համար միայն ապրէին, սէրը տեսնային միայն, անոր վրայ հաւատք ունենային միայն, սէրը ըլլար իրենց առաջնորդը, հաւատքը, և Աստուածը:

Քամիլ այդ ամէնը կը մոռնայ Հորասի երկրորդին համար որուն քանի՞ մէճիտ ամսական առնելը անգամ չէր գիտեր:

Սիրելէն ետքը՝ Քամիլին պէս սիրելու է աղջիկ մը:

Եթէ մարդկային, բնական, ապրած թիփ մը չըլլար, Քօրնէյլ այնքան պարապ մարդ չէր որ 50,000 տող ոտանաւոր գրէր յօրինե-

լու համար ողբերգութիւն մը որ որքան հին-
նայ՝ այնքան նոր պիտի մնայ :

Եթէ ձեռքէս դար, բոլոր իզմիրի հայ
աղջիկները Սբօթթինկ պիտի տանէի այդ
գիշերը, ցուցնելու և ապացուցանելու հա-
մար իրենց թէ Բամիլը, հակառակ ատանկ
խենդի պէս սիրահարած ըլլալուն, ոչ բան-
բասուեցաւ և ոչ ալ տունը մնաց :

Կրնային օրինակէն օգտուիլ, սակայն...

Ցուցնելու համար քեզի, սիրելի բարե-
րեկամ, թէ աղջիկները ինչպէ՛ս կը սիրէին
Հոովմայեցեոց ժամանակը և ինչպէ՛ս կը սի-
րեն հիմայ, կարժէ որ պզտիկ օրինակ մը
տամ :

Բամիլին պատմութիւնը գիտես. հոն-
դուրժէ որ իմն ընեմ քեզի :

Ասկէ քանի մը տարի առաջ սիրահարե-
ցայ աղջկան մը որ չեմ գիտեր ետքէն ի՛նչ
եղաւ :

Դէշ կերպով բռնուած էի :

Տարալխարհիկ բոյսի մը պէս նուրբ, շան-
բանեայի փրփուրին պէս զգլխիչ, գարնան
առաւօտի մը պէս ժպտուն, նրբամիտ, ե-
րազկոտ, բարձր իտէալներով սոգորուն, *Amitié amoureuse*ի, հեղինակութիւնն պէս
զգայուն, կաթով, մեղրով, պաշիկով սնու-
ցանուելիք աղջիկ մըն էր Տիւսինէս որուն
պինդ պինդ նայիլ չէիր կրնար, վախճալով որ
նայուածքիդ ճնշումին տակ չի մաշի՝ բիւրե-
ղէ, մետաքսէ, ելակէ շաղուած այդ մար-
մինը :

Շարունակ Վերթեր կը կարդար, Միւսէին
ոտանաւորները գոց գիտէր, Կի տը Մօբա-
սանի բոլոր նորավէպերը, և Մառի Բօրէլլիի
վրայ հոգի կուտար : Վիպային աղջիկ մը
զոր շատ սիրելէ կըզգուշանայիր, կեցած
տեղը հալիլը չի տեսնելու համար :

Ամէն անգամ որ քով քովի կուգայինք,
ալ ո՛չ երկինքին կապոյտը կը մնար, ոչ սո-
խակին դալալը, ոչ տատրակներուն կուկուն,
ոչ ալեակներուն աղերսը, ոչ առուակին ներ-
դաշնակ կարկաջը, վերջապէս այն ամէն յի-
մար բաները որ՝ մարդու միտքը կուգան
կամ սիրաբանած և կամ ոտանաւոր դրած
ատենը :

Ըսել ուզածս այն է թէ, սիրուհիս գիտ-
ցած տափակ աղջիկներէդ չէր :

Սիւզան այն արարածներէն էր որուն նմանը
կ'երազեն իրենց սիրոյն համար կեդրոնակա-
նէն կամ Պէրպէրեանէն ելած բոլոր շրջա-
նաւարտները :

Ամառուան լուսնոտ աղուոր գիշեր մը,
մինչև սըտեղս սէրով լեցուն, քանի մը բա-
րեկամներէ խնշլեցի որ սեռեկանս մը ընենք
իր պատուհանին առջև :

Խնդիրս չի մերժուեցաւ եւ ահա կէս գի-
շերէն երկու ժամ վերջը իր տան ճիշդ գի-
մացը կիթարի մը եւ մանտօլինի մը ընկե-
րակցութեամբ երգեցինք Թօսթիի ռօմանս-
ներէն վեր վար կէս տուգիւնա մը :

Շինգերօրդին էր, եթէ չեմ սխալիր, պա-
տուհանին ետեւէն վարագոյրի շարժում մը
եւ լուցկիի մը վառիլը ու մարիլը հասկցուց
ինձի թէ Սիւզան քնացած չէր :

Գիշերուան մնացեալ ժամերը խօկալով,
երազելով, հառաչելով անցուցի :

— Արդեօք, կ'ըսէի մտովի, ի՛նչ հոգեկան
տանջանքներու մէջ անցուց երէկի գիշերը :
Մարմինն ամէն ծակտիկներէն սէր, սուրի
կը թորէր անշուշտ, իր գլխուն մէջ ալ կրօկ
կար եւ սրտին մէջ հրդեհ : Ինձի պէս ան
ալ կը մաղթէր անշուշտ որ քով քովի ըլ-
լայինք, գլուխը թեւերուս մէջ ըլլար, շուն-
չերնիս իրար խառնուէին եւ այս երկրա-
գունտիս վրայ փոխանակ երկու հոգինոց բեռ
ըլլալու, մէկ հոգինոց ըլլայինք, սիրոյ չաստ-
ուածները մեր վրայ նայելով քէֆ ընէին,
հրեշտակները պար բոլորէին մեր շուրջը, եր-
կինք բացուէր եւ միզի արքայութեան մէջ
առնէին :

Սէրէնատիս իր վրայ ըրած տպաւորու-
թեամբ մասին հետաքրքիր՝ առտուն կանուխ
իր փողոցէն կ'անցնիմ, իրեն հանդիպելու
ակնկալութեամբ :

Սպասուհին դիմացս կ'ելլայ :

— Էվանթիա, կը հարցնեմ, երէկ գիշեր
սէրէնատոս իմացա՞ք :

— Ինչպէ՞ս չէ, Օրիօրդ Սիւզան ձեր ձայնը
լսելուն պէս, անկողինէն ցատկեց եւ մէկ շա-
պիկով պատուհանին ետեւ կեցած ձեզ մօրկ
ըրաւ մինչև վերջը :

— Յեառոյ :

— Դուք երթալնուդ պէս, չիտակ խոհանոց վազեց եւ հորին գլուխը կայնեցաւ...

— Ի՞նչ, հորին գլուխը... :

— Այո՛, վայրկեան մը կանգ առաւ, չորս կողմը նայեցաւ եւ դէպի հորին բերանը ծըռեցաւ...

— Ի՞նչ կ'ըսես, էվանթիա, եւ դուն ձգե՛ծի՛ր որ... :

— Կայնեցէք, հորին կափարիչին վրայ պնակ մը կար, վերցուց եւ բացաւ...

— Հորին բերանը, հէ՛... :

— Ձէ, պարոն, պնակը : Մէջը ոսքոյի կտոր մը կար, ետին դարձաւ եւ...

— Յեառոյ :

— Ռաֆին վրայ ալ կանանչ գէյթին կար, քովը դրաւ եւ կերաւ :

Oh! c'est ignoble c'est affreux

Այդ թուականէն ի վեր հասկցայ թէ զուրուշը քառասուն փարայ է :

Քամիլ եւ Սիւզան : Մէկը անցեալ դարերը յիշեցնել կուտայ ինծի եւ միւսը աչքիս կը խօթէ ներկան :

Տիկին Սիւլվէնով սկսայ, անով վերջացնեմ, կուզե՞ս :

Հորասի չորրորդ արարուածն ենք : Քամիլ, այսինքն Տիկին Սիւլվէն, բոցեղէն լեզուով մը կարտասանէ հոչակաւոր imprécationները որոնք Rome-ով կըսկսին.—

Rome, l'unique objet de mon ressentiment!

Չորս անգամ Հռովմէն ետքը, ետեւէս կիմանամ հայ կին մը որ էրկանը կըսէ.

— Պետրոս աղա, նայէ՛, հազար անգամ ըսեր եմ քի սա չուտիկ ռովմէն վազ անցիր, սա կինը պիլէ էրկանը մի՛ խմեր կըսէ կոր...

Ականջովս լսեցի ասիկայ. վա՛խ Քորնէյլ, վա՛խ...

ՔՐԻՉՍ.ՆՅՈՒՄ

ԱՌԱՋԻՆ ՈՏԱՆԱԻՈՐՍ

(ԱՐՄԱՇԻ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐ)

ԵՂԻՇԻ ԵՊԻՍԿ. ԴՈՒՐԵԱՆԻՆ

Կը ցաւիմ որ տղայութիւնս միայն կրցած եմ անցընել Դուրեան Սրբազանին մօտիկը, այնպէս որ գրեթէ միտքիս մէջ գծուած տրպաւորութիւնները ամէնքն ալ մանկական բան մը ունին, միամիտ ու անորոշ : Չեմ վայելած զինքը : Ասիկա ցաւ մըն է որ պիտի տէ՛ն չարունակ : Գնահատելու, հասկնալու, ըմբռնելու տարիքը չունէի դեռ քան ատեն : Վանքին վերատեսուչը և Արմաշի հոգին կը պաշտէի, որովհետեւ շատեր անանկ կ'ընէին, որովհետեւ ինձմէ մեծերը անա՛նկ կ'ընէին պարզապէս :

Բայց պատանու թեանս այդ տարիներուն՝ մեղամաղձոտ, տրտում, զգայամուրեւաւորութիւն մը ունէի : Օրէ օր միջավայրիս հիւանդագին միօրինակութիւնն ու գաղափարային տարտամ խորհրդաւորութիւնը կը ճնշէր հոգիիս վրայ, զիս անօրինակ կերպով ընդարմացնելով :

Դաշտերու և ծմակներու յաւիտենապէս անապատային ու միեւնոյն ատեն ցնորեցողիչ տպաւորութիւնը, որ հետզհետէ ձանձրոյթին սնդիկը կը պտտեցնէր երակներուս մէջ, ա՛լ գրեթէ վարժուած էի ամէն օր տեսնել մութ, գորշ, միգամած մառախուղի մը մէջէն, որ Դպրեվանքը կը քողարկէր, և որուն վրայ հաղիւ երբեմն արեւը իր հալած արեւակնի, ոսկիի շիթերը կը կաթկըթէր, ոսկեյեռ հանդերձի մը ծալքերէն յանկարծօրէն թափած զանակներու յորդ անձրեւին պէս :

Կը յիշեմ որ բնութեանս տրտում հորիզոններուն վրայ՝ Դուրեանի նայուածքը աւելի բոցեղ ու հրեղէն արեւու մը ցոլքերը կը կաթեցնէր կարծես :

Փշենիներու, ցարասիներու, աքառիւններու նեղ անհարթ ճամբաներէն անցած ատենս յանկարծ վայրկեանական սրտայուզութիւն մը, միտքի վրդովում մը կ'ունենայի և պահ մը կը նստէի չորցած ծառի մը կոճղին վրայ, հո՛ն, տրտում, տժգոյն, ինքնամփոփ, մինչև

որ ընկերներէս մէկուն ձայնը դար զիս ըս-
թափեցնելու : Դէպի լեռներուն մշուշապատ
կատարները ըրած մեր ընկերովի պոռոյանե-
րուն, վերելքներուն մէջ աղայական հաճոյք
մը կար գրեթէ, որմէ այնքան բան չէի հաս-
կնար սակայն : Բայց ուղելով կը մասնակե-
ցէի բոլոր այդ միամիտ ցնծութիւններուն,
խիտ ու փոքր ծառերու անթափանց անտա-
ռակներուն խորը թաղուելով, խորասուզ-
ուելով, սիրական հեղինակներս կարդալու
համար մի' միայն և բացարձակապէս :

Տիրայր Արդ.ը մեզի կ'ընկերանար միշտ :
Գրական հաճելի խօսակցութիւններ կ'ունե-
նայինք երբեմն : Մասնաւոր օրերու վերա-
պահուած խրախճանքները միտքս են դեռ :
Երեք կարգի բաժնուած կը նստէինք : Վար-
դապետները՝ իրենց գլուխը առած Դուրեանը
և մենք աշակերտներս՝ երկու մասի վրայ :
Բացաստաններու խորը եղած այդ խրախճա-
նութիւնները աղուոր էին անոր համար մա-
նաւանդ որ առիթը կ'ունենայինք մեծ հայր
սուրբը տեսնելու : Ծաշերնիս ընելէ վերջը,
մէկը աշակերտներէն կ'երթար կ'ընկողմանէր
հաստաբուն ծառի մը շուքին տակ, ուրիշ
մը կ'երգէր, մէկը հովուական սրինգի մը
կ'ունկընդդէր, շատեր կը կարդային :

Ընկերներէս անոր հետ՝ զոր դարձեալ կը
սիրեմ հիմա եւ որուն հետ թղթակցութիւն-
ներս կը շարունակուին դեռ՝ քիչ մը աւելի
հեռուները կ'երթայինք եւ միասին, բնու-
թեան հմայիչ թովչութիւններուն անտարբեր՝
ապագայի երազներ կ'օրօրէինք : Ես տարբեր
կեանք մը կ'անրջէի, անկա ուրիշ կեանք
մը : Ժամերով կը խորհէինք, կը խորհողա-
ծէինք, կ'երազէինք, հակառակ մեր անփորձ,
դեռ չա'տ պղտիկ տարիքին, երեւակայուած
երջանկութեան քիչ մը աւելի չո'ւտ հասնե-
լու փութկոտ անհամբերութեամբ :

Իրարու մեր քաղձանքները հաղորդած
ատեննիս, յանկարծ Դուրեանը կը նշմա-
րէինք հեռուն, վարդապետի մը հետ
որուն ապահովաբար կարդացած գիր-
քին տպաւորութիւնները կը հաղորդէր :
Շուքին մէջէն կը յառաջանային, յետոյ
նորէն կը դառնային, խօսելով, երբեմն
գիրքին մէջէն ցուցումներ առաջ բերելով,

մի'շտ զուարթ ու չարածձի ժպիտ մը դէմ-
քերնուն վրայ :

Ամէն նոր հրատարակութիւն կը ստանար
գրեթէ : Գրական գաղտնիք մը չկար որ իրեն
անձանթ եղած ըլլար : Հետզհետէ, յամրա-
բար, դատելու կարողութիւննիս կը սկսէր
զարգանալ : Հիմա քիչ մը կը հասկնայինք
թէ ինչո՞ւ Դուրեանը այնքան կը յարգէն ու
կը սիրեն :

Ամէնէն շատ անոր դասերուն ուշադրու-
թիւն կը դարձնէի, դասեր՝ որոնք համով
խօսակցութիւններու ձեւին տակ, ամէն բան
կը սորվեցնէին : Չէի ուզեր որ աւարտումի
գանգակը հնչէր, ընդհակառակը կարծես թէ
քիչ մը ուրիշ ատեններէ աւելի կանուխ կը
զարնուէր անիկա : Ամբողջ օրը անոր դասին
տպաւորութենէն հմայուած կը մնայինք :
Պզտիկին հետ պղտիկ, մեծին հետ մեծ ըլ-
լալու իմաստութիւնը ունէր ան : Սրամտու-
թիւն, երազանք, ներողամտութիւն, հեզու-
թիւն, բարձրութիւն, քաղցրութիւն, խոնար-
հութիւն, ամէնքնալ իրարու միացած՝ Դուր-
եանի անստղիւտ բնաւորութիւնը կը կաղ-
մէին : Միտքը կաղմոզ տարբեր աւելի ճո'խ,
աւելի չքեղ էին : Փիլիսոփայութիւն, լեզ-
ուագիտութիւն, բանասիրութիւն, գրական-
նութիւն, ու ամէն բան վերջապէս :

Պատկառանքը՝ իմ մէջս՝ կրօնքի մը փոխ-
ուած էր : Աչքերս չէի կրնար հասցնել կար-
ծես այդ բարձրութեանը, Հիացումի, սքան-
չանքի լայներից ժապաւէնի մը վրայ կը սա-
ւառնէր անոր իսկութիւնը՝ ամբողջ երեւա-
կայութեանս մէջ : ... Ես մինչեւ այն ատեն
տակաւին ոտանաւորի գիրք մը չէի առած
ձեռքս : Ինծի ա'անկ կուգար որ թուրքիկ,
մեքենական արտադրութիւններ են անոնք
ամէնքն ալ եւ խելքիս մէջ չէի կրնար
սղմեցնել որ հեղինակ մը կրնայ՝ քառեակի
մը կամ քանդիլէնի մը մէջ ի'ր զգացումները,
մտածումները ամփոփել, այնքան յաջողու-
թեամբ որքան մարդ կրնայ ունենալ արձակ
գրած ատենը : Թէն, Յուպէր, Էմիլ Զակէ,
Պիլանթիէր, Անաթոլ Ֆրանս սիրած հեղի-
նակներս էին, իւրաքանչիւր պոռոյտիս մէկ
մէկ գիրք կ'ունենայի անոնցմէ, մանաւանդ

Թէնէն՝ զոր կը պաշտէի պարզապէս: Այսօր
կեանքս ընթերցանութեան սքանչելի և ինք-
նամփոփումի անսոգիւտ շրջան մը եղաւ ինծի
համար, հակառակ շղային այն սրտաբեկում-
ներուն ու միջավայրին մեղամաղձոտ թաղ-
ծութիւններուն որոնց չփախած զաւակը դար-
ցած էի ա՛լ, որովհետեւ փոխադարձաբար ա-
նոնց չափ ես ալ զիրենք կը սիրէի, այդ
սրտաբեկումներն ու թաղծութիւնները:

Հայրսուրբը՝ Սրբազան եղած՝ էջմիածի-
նէն պիտի վերադառնար այդ ատեններուն:
Պատրաստութիւններ կը սկսէին տեսնուիլ:
Մէկը արձակ, միւսը ոտանաւոր շնորհաւո-
րութիւններ կը պատրաստէր: Երեւակայե-
ցէ՛ք, կեանքիս մէջ տող մը ոտանաւոր չկար-
դացած՝ գան ինծի առաջարկէն որ քերթուած
մը գրեմ Հայր Սուրբին... ո՛չ, Սրբազանին
(այս շփոթումը բաւական ատեն տիրեց մեր
մէջ) վերադարձին առիթով:

Դէ՛չ կացութիւն: Արձակի մէջ ո՛րքան
դիւրին պիտի ըլլար իմ տպաւորութիւններս
արտայայտել, ի՞նչեր պիտի չգրէի, ի՞նչեր:
Կարօտցած էինք զանիկա. իր նայուածքին
խորթափանց, կախադիչ գգուանքը բա-
ւական ատեն դադրած էր մեր վրայ, ցօղ-
ուելէ այն գգուանքը՝ որ սրամտութիւննե-
րու և ակնարկութիւններու յարմար ձուլու-
մովը կը կազմուէր:

Պէ՛տք էր գրել վերջապէս, ոտանաւոր
մը գրելու էի: Զէ՛ որ սիրած մէկ անձիս
վրայ էր խնդիրը: Ոտանաւորի գիրքեր հա-
ւաքեցի, կարդացի, և վերստին կարդացի:
Ի՛նչ մը խելքիս մէջ կը մտնէր: Գիտես թէ
պիտի յաջողէի: Մէ՛կ, երկո՛ւ, երեք և դը-
րիշս ձեռք առի:

Ձեզա՛ւ ասիկա, չեզա՛ւ: Ուրիշ մը սկսինք,
և յուսահատ ճիգերէ վերջը, ապահովարար
թերութիւններով լեցուն, վերջապէս խաչաձև
ոտանաւոր մը գրեցի՝ Եղիեկ Եսիսկոպոս
Դուրեան acrosticheով: Թորդոմ վարդապե-
տին (հայերէնի ուսուցիչնիս) ճարտար մատ-
ներուն մէջ գոյութեան իրաւունք մը առաւ
ոտանաւորս, զոր աւանդ, չէք կրնար երեւա-
կայել թէ գլուխս ո՛րչափ ճաթեցուցած եմ
արտադրելու համար: Որո՞նք միաքէն կ'անց-

նէր սակայն որ կրօնաբոյր և խունկով օծ-
ուած այդ քերթուածը, ուրիշ քիչ մը դասա-
կան և միամիտ բանաստեղծութիւններու
տեղի տալէ ետքը, հիմակուան ցաւագինօրէն
տրտում ու միգամած սիրերգութիւններուն,
տարբեր երկրպագութեան մը զեղումներուն
պիտի յանգէր:

Ու կը յիշեմ դեռ այն թովիչ ժպիտը,
այն աննիւթական արտայայտութիւնը որ
առաւ իր պաշտելի դէմքը, առաջին ոտա-
նաւորս կարդացած ատենս: Ներսէս շօրաւոր
բանի մը ընծիւղիլը զգացի այդ պահուն: Իր
այդ ժպիտը, որ հեգնութեան քօղովը կ'ա-
նուշար իր շրթունքներուն վրայ, բաւական
եղաւ որպէս զի յաջորդ օրը արձակ գրու-
թիւնները մէկդի նետեմ և ոտանաւոր գրե-
լու սկսիմ:

Մ. Ա. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

ՓՆՁՈՒԹ Կ'ՈՂԵԱՄ

(Ս Ի Ր Ե Ր Գ)

Փոքերն ամփոփ հեռացդ հիւսիքն
Կը պահեին մթերմաբար
Տափ համբուրներս իմ կարգին,
Կայծերն անմեռ սիրոյս հրավառ:

Հիմայ շուշան ուտեհդ վար
Մազերդ աւճակ կը սօլոսկին,
Ձի խօլ զեփիւն Եթեապար
Եկաւ տոյել անոնց ոսկին:

Ու հիւսկեցներն անգփոքնապահ
Տարրոցեցան եւ՝ աներկբայ՝
Պաղուկ տոնչով ցնցգ զեփիւնին,

Համբուրներս հուր՝ սառոյց դարձան,
Վարդ երազներս ալ՝ ցիւր ու ցան: —
Ահա ինչո՛ւ կ'ողբամ լըռիւն:

Ն. Թ.

ՎԱՅՐԱԿԱՆՆԵՐ

Ո՛վ սիրական խաւարներ: Կենդանի՛ երազ
դանդաղ գիշերներու, ուր կի՛րքը միայն նայ-
սւածքներ ունի: Ու մի՛շտ, մի՛շտ, անխո՛նջ կեր-
պով, անպատում մեղամաղձութիւնը Համբոյրին. .:

ՌԵՅՄՕՆ ՊՈՒՅԷՒ

Հըրայրքիս մէջ, գիշերը, դայն կ'երազեմ,
Իր համբոյրին բացած շրթունքս լայնօրէն.
Բայց ժըխորին մէջ կը մոռնամ ես նորէն
Այն պահերն ուր զայն մոլեգին սիրած եմ:

Ու կը մոռնամ ես նոպաներն ալ բոլոր,
Յորդ կիրքերու ժամերն ամէն կատաղի,
Երբ կ'իյնամ ոտքն իրեն, հանգէտ մատաղի,
Թախանձելով, պաղատելով անմոլոր:

Ու չեմ յիշեր ցորեկն ասոնք, երբ խունկէ
Ա՛լ աւելի հեշտ բուրմունք մը, մեղկօրօր,
Իր ծըփանքին մէջ յոյզերըս կը լլկէ:

Այդ բուրումի եղկութիւնն որ միշտ անկէ
Կը ծորի, եւ կը պարուրէ զիս, բոլոր
Հոգիս անծիր մոգութեամբ մը կը խնկէ:

.

Ու կը դառնամ երկչոտ դարձեալ, ու նըկուն,
Յուզումներուս չիջանիլը դիտելէն,
Լոկ ըզգալով թէ կամքս ինձմէ կը խրեն,
Ու վնասուելով անըջանքներս իմ անքուն:

... Բայց կը դառնամ հըրայրքներուս ես նորէն,
Երբ գիշերուան մութը կ'իջնէ, միշտ նըսեմ.
Սեւեակիս մէջ զայն միայնակ կ'երազեմ,
Իրեն համար գիրկըս բացած լայնօրէն...

ՇԱԽԱՍՊ ԾԻԱԾԱՆ

ՈՒՐՈՒԱԳԻԾՆԵՐ

(ՎԱՅՐԿԵՆԱԿԱՆ)

ՏՕՒԹ. ԱՃԷՄԵՍՆ ՊԷՅ

Ուսումնական խորհուրդին նորընտիր անդամը և նորընտրելի Ատենապետը մէկն է մեր այն բժիշկներէն որոնք իրենց արուեստին մէջ ունեցած ճարտարութենէն դուրս կը յարգուին նաև իրենց բազմահմուտ անձի, պարկեշտ քաղաքացիի ու ընկերական մարդու գիրքովը :

Ծիզիքայէս բոլորովին ներհակը իր նախորդին՝ Տօքթ. Վահրամ էֆ. Թորգոմեանի՝ շղուտ, նիհար և դիւրազգած, Տօքթ. Տիգրան պէյ Աճէմեան՝ հանդարտիկ բնաւորութեան տէր, բնաւին դիւրագրգիւ և չա՛տ դիւրահաղորդ, իր լուրջ և ծանրախոհ բնաւորութեանը կը խառնէ քաղցրութիւն մը որ ձգողական բան մը ունի իր մէջ :

Բսանդվեց տարիէ հետէ Պոլիս վերադարձած Վիէննայէն որուն Բժշկական Համալսարանին մէջ տեսականօրէն ու գործնականօրէն ուսած էր ակնաբուժութիւնը, այս աւելի քան քառորդ դարու շրջանի միջոցին ստացած է, իր մասնագիտութեան մէջ, փորձառութիւն մը որ առաջնակարգ գիրք մը տուած է իրեն իրաւամբ : Բայց միշտ ուսումնասիրող մը, հետապնդող մը գիտական նորութիւններու, իր ծանր զբաղմանց հակառակ՝ աշխատող մնացած է, միշտ նորագոյնին հետամուտ :

Կայսերական կառավարութենէն պատուուած և գնահատուած աստիճանով և պատուանշանով, Տօքթ. Աճէմեան պէյ ձեռնհասօրէն կը վարէ Հայտար-փաշայի Զինուորական Հիւանդանոցին ակնաբուժութեան ճիւղին պետի և ուսուցչի պաշտօնը, և հասուցած է աշակերտներ որոնք յաջողապէս կիրարկեն այսօր իրենց արուեստը ու օգտակար կը հանդիսանան երկրին :

Իր ծանր զբաղմանց պատճառաւ՝ չափքի մասնակցութիւն ունեցած է, մեր մէջ, հանրային գործունէութեան, Պատրիարքական ժողովներուն անդամակցութեան տե-

սակէտով, — վերջին տարիներս ինքզինը նուիրած ըլլալով միայն Բերայի Աղքատախնամին ատենապետութեան, պաշտօն որուն կատարմանը մէջ նոյնքան անձնուիրութիւն ու եռանդ գրած է՝ որքան իրական արդիւնք և օգտակարութիւն տուած բերած, իր նախաձեռնութեան օգիտովը և մէթոտիկ աշխատութեամբը :

Թէև հազուադէպ՝ բայց յիշատակելի կերպով, Տօքթ. Աճէմեան պէյ աշխատակցութեան բաժին մըն ալ ունեցած է մեր օրաթերթերուն մէջ, պարզ ու ժողովրդային լեզուով յօդուածներու շարք մը գրելով՝ մասամբ աղքատախնամ գործին վրայ եւ մասամբ դպրոցական առողջապահութեան վրայ, օգտակար թելադրութիւններով :

Ինչպէս կը տեսնուի այս հակիրճ ուրուագիծէն, Տօքթ. Աճէմեան պէյ ո՛չ բաղմահատոր հրատարակութիւններ ունի, ո՛չ գրագէտի ու բանասէրի համբաւ եւ ո՛չ ալ ուսուցչական ասպարէզին նկատմամբ մասնագիտութեան տեղ անցնող ուսումնասիրութիւններ : Բայց, ասոնց փոխարէն, ունի հմտութեան մեծ պաշար մը դաստիարակութեան մասին, գերմանական նորագոյն մէթոտներու հետեւողութեամբ, առողջ դասողութեան տէր միտք մը եւ լայն ծանօթութիւններ գործնական կեանքի վրայ : Այնպէս որ, իր մասնակցութիւնը Ուսումնական խորհուրդին՝ կը խոստանայ նոր դարկ մը եւ ուղղութիւն մը տալ այդ մարմնին աշխատութեանց՝ նորահաս սերունդին կըրթութեան տեսակէտով :

Գ.Ա.ՄԷՐ

ԼՈՅՍ չաբաթաթերթը, յառաջիկայ յունուարի սկիզբէն, կրօնաթերթի պիտի վերածուի, — ինչպէս օրաթերթերը ծանուցին, — Ս. Պատրիարք Հօր վերին հսկողութեան ներքեւ և Արմաշական վարդապետներու խմբագրութեամբ : Բարեսէր անձ մը յանձն առած է հոգալ կրօնաթերթ Լոյսին մատակարարական ծախքը :

ՄԵՐ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՅՕԴՈՒԱԾ

Մեր ամուսնութիւններու դասակարգութեան մէջ, բարձր դասակարգին կը յաջորդէ, — շատ պարզ է, — միջին դասակարգը, որ, աւելի նուրբ սահմանով մը, կ'ընդգրկէ թէ՛ իրապէս միջին դասակարգը, և թէ՛ այն դասակարգը, որ անմիջական յաջորդէն է բարձր համարուածին:

Կը հետեւի ուրեմն որ, այս հատուածը, կը պարփակէ շա՛տ աւելի լայն շրջանակ մը, քան առաջինը, և հետեւաբար իր մէջ խնայող ամուսնական ձեւերը շա՛տ աւելի բազմակողմանի ու այլազան են:

Ամուսնական ձեւերու և դայն իրականացնող պայմաններու մէջ, առաջին յատկանիշը, զոր ունի այս դասակարգը իր վրայ, այն իրողութիւնն է որ, հոս չեն տիրեր այն բարձր պայմանադրական հաշիւները և տեսակէտները, որոնք կը ձգտին միմիայն պատշաճութեան և ընտանեկան աստիճանակցութեան մը համար յարմարութեան խնդիրները նկատի առնել, և որոնք բարձր համարուած դասակարգին մտահոգութիւններն են առաջնակարգօրէն:

Տեսակէտով մը, ամէնէն միութարակաբար ու գոհացուցիչը կրնայ համարուիլ ամուսնական կացութիւնը այս դասակարգին, որովհետեւ կարելի եղածին չափ գիտակցական հիմքերու վրայ հաստատուած միութիւններ են որ կը կնքուին ժողովուրդին այս հատուածին մէջ, միութիւններ, որոնց մէջ, սէրը, յարմարութեան նկատումները, և ամուսնական պոսակին դափնիներովը երջանկանալու գաղափարականներն ալ տեղ մը կրնան ունենալ, բոլոր հաշիւներուն հետ:

Ասիկա սակայն՝ այս հատուածին այն անհամեմատն համար, որոնք ամուսնութիւն մը կնքելու մտածումին ետեւ՝ ընկերային դիրք մը չինելու հնարամիտ հաշիւը չեն փնտռեր, և ունին ամուսնութիւնը ընկերային լուրջ խնդիր մը նկատելու չափ խելք, անոր մէջ

դնելու համար քիչ մը գիտակցութիւն ու գաղափարական:

Լոկ ընկերային դիրք մը չինելու գաղափարականը չէ՛ որ կը տիրէ հետեւաբար այս դասակարգին անհամեմատն մեծամասնութեան ամուսնութիւններուն մէջ ընդհանրապէս, անոր համար որ, այդ անհատները, ըլլալով գէշ աղէկ իրենց դիրքը ունեցող մարդիկ, ամուսնութեան մէջ դիրք չահելու նպատակը հետապնդել չի կրնար ըլլալ իրենց առաջնակարգ իտէալը, ինչպէս է աւելի ըստորին դասակարգին մէջ, և այն բոլոր մարդոց քով, որոնք, անուանական կերպով ինչ դասակարգի որ ալ պատկանին, դժբաղդութիւնը ունեցած են նիւթական աննախանձեղի վիճակներու մէջ գտնուելու, որոնց վհատեցուցիչ հետեւանքներովը, իրենց այդ կացութիւնը բարեփոխելու միջոցը՝ նպաստաւոր կերպով կնքուած ամուսնութիւններու մէջ փնտռելու միամտութիւնը կ'ուսենան, առանց կարենալու տեսնել՝ այդ տեսակ անխորհուրդ ընթացքի մը հետեւելուն աղետալի հետեւանքները:

Եւ սակայն, ամուսնական դասակարգութեան մէջ, որչափ ալ այս հատուածը ամէնէն գոհացուցիչ հանգամանքներով ներկայանայ, չի կրնար պէտք եղած չափով կատարելութեան մը ապահովութիւնը ներշնչել, և ղերծ ըլլալ այն տեսակ թերութիւններէ, որոնք յոռի նիշ մը կ'աւելցնեն ու է գեղեցիկ բանի վրայ, և կ'աղարտեն անոր անբժութիւնը: Եւ այս խաթարումը, այն պատճառով որ, մեր ամուսնական կազմակերպութեան մէջ, չարիքները մէկ չեն: Այդ գլխաւոր չարիքներէն մէկը, և ամենամեծը, որ ա՛յնչափ գէշ կերպով մը կը խաթարէ ամուսնական հարցին մէջ ամէնէն փայլուն կողմը ունեցող ա՛յս հատուածին ալ գործը և ունեցած դիրքը, — կուգանք յանգիլ նորէն մե՛ծ յանկերգին, — դրամօթիտի ահեղ չարիքն է:

Սիրտերը կրնան սէրով բարախել, և կը բարախեն, հոգիները կրնան գաղափարական տենչանքներ սնուցանել, կրնան իտէալներ, սէրեր ու ատելութիւններ ունենալ, որոնց

թելադրանքովը ուզեն խոնարհիլ «Մեծ Այո»ին առջև, — սակայն դրամոփիտի պատուհասը կը յեղաշրջէ ամէն ծրագիր ու գաղափարական, և ոտնակոխ կ'ընէ ամէն հաշիւ:

Դրամոփիտով ամուսնանալ՝ առաջնակարգ մտատանջութիւններէն մէկը եղած է հիմամեր երիտասարդներէն մեծագոյն մասին, և նոյն իսկ, կրնայ ըսուիլ որ, երիտասարդներէ շատեր տեսակ մը անպատուութիւն կը նկատեն՝ տաւնց դրամոփիտի ամուսնանալը: Այս ըմբռնումին բնական ընթացքն է որ, ամէն ամուսնացու հետամտի դրամոփիտին առաւելութեան, և հակի այն կողմին՝ որ աւելին կրնայ խոստանալ: Ասիկա ստեղծած է տեսակ մը նախանձաւորութիւն, տղուն համար, միշտ աւելին գտնելու, և սիրտը աւելի ձոնելու անոր՝ որ այս կամ այն աղջիկէն աւելի կրնայ տալ: Պէտք է անցողակի կերպով դիտել տալ որ, այս հետամտութիւնը՝ դիրք չի նկատակին չի ձգտիր առաւելապէս, այլ պարզապէս դրամոփիտ առած ըլլալու փառքին, ինչ որ ճշմարիտ նախանձայուզութեան մը բոյնը դրած է մեր երիտասարդներէն շատերուն հոգիին մէջ: Իրեն առիթանակից մը դրամոփիտով ամուսնացած է, ուրիշ մը նոյնը պիտի ընէ, անպատուութիւն չը պիտի ըլլայ, եթէ ինք առանց դրամոփիտի ամուսնանայ, — կը մտածէ ան: Ատիկա չը՝ պիտի նշանակէ որ՝ իր արժէք չունենալուն է որ չէ՝ կրցած դրամոփիտ առնել, — կ'եզրակացնէ:

Այս ձգտումը, այս մտահոգութիւնը, տղուն կողմին համար: Ու պէտք է բացատրել թէ, ամուսնական գործին մէջ դրամոփիտի մուտքը, և անպատճառ դրամոփիտով ամուսնացած ըլլալու մոլեռանդութիւնը ինչ յոռի հետեւանքներու կը յանգի, և ինչ չարիքներու պատճառ կը դառնայ: Ան առաջին չարժաւորիթ մը կ'ըլլայ, ամուսնութեան իտէալին մէջէն ջնջելու սէրով ամուսնանալու, և յարմարագոյն ընտրութեան հակելու փրկարար միջոցը, քանի որ անպատճառ դրամոփիտ առած ըլլալու տենչանքը՝ կը փոխէ ամուսնացու պարոնին ուղղութիւնը՝ դէպի

իր սիրած ու յարմարագոյն ընտրելին ունեցած տենչանքէն, և սէրի ու հոգեկան հակումներու շատ աւելի տկար կապերով զինքը կը միացնէ ուրիշ մը որ դրամոփիտ կարենալ տալու առաւելութիւնը միայն կրնայ ունենալ, և ուրիշ ոչինչ, և որուն կը նուիրէ ինքզինքը երիտասարդը, երեւոյթները փրկած ըլլալու գոհունակութեան մը համար միայն, դրամոփիտ առած ըլլալու անունը զօդելով իր ամուսնութեան:

Տղուն այս հաշիւներէն զատ, կայ նաև աղջկան կողմի հաշիւը, որ ո'չ նուազ անիմաստ ու աւանդական է:

Շատ բնական է որ, աղջկան մը ծնողքը՝ իր զաւակը ուզէ ամէն ձիրքերով օժտուած երիտասարդի մը տալ: Ասիկա աղնիւ ձգտում մըն է, որ առարկելի ոչինչ ունի իր մէջ: Սակայն այս ձգտումը իր բնական ընթացքէն շեղելով, ստացած է համեմատութիւններ, որոք ո'չ մէկ կերպով յանձնարարելի են խոհական ծնողքի մը համար:

Մնգամ մը որ աղջիկ մը օժտուած է դրամի փառքով, ա'լ անոր ամուսնութիւնը աճուրդի հանուած սպրանքէ մը չի տարբերիր շատ: Ծնողքը և աղջիկը՝ ամէն ջանք կը միացնեն, այդ դրամոփիտը դնելու ափը ա'յն տեսակ տղու մը, որ եթէ ոչ ուրիշ արժանիքով, գտնէ երեւութապէս արժէ՝ ստացած դրամը: Եւ կը նկրտին որ յաջողին, իրենց այդ նպատակին մէջ: Ու կը պատահի որ յաջողին ալ, Բայց այդ ճիգը՝ կ'առաջնորդէ զիրենք ճամբաներու, որոնց առթած դառնութիւնը ետքէ'ն միայն կը զգացուի, և որոնք դուռ կը բանան ընտանեկան մեծամեծ չարիքներու, քանի որ այդ տեսակ մուրա մտասեւեռում մը՝ կը շեղեցնէ զիրենք անշահախնդիր տեսակէտներով և իր մէջ սիրտին ու հոգիին ձայնը ունեցող ուժով մը կնքուած ամուսնութեան մը բարերար հոսանքէն:

Ահա՛ իր ընդհանուր հակիրճ պատկերացումին մէջ, ամուսնութեան նկարագիրը մեր միջին դասակարգին, և չլիսաւոր չարիքներէն մէկը՝ որ կը վրդովէ այդ դասակարգին պատկանող անհատներու ամուսնութեան քիչ

չատ ընական ու խաղաղ բնոյթը և որ յոռի նիւ մը կը դնէ անոր :

* *

Կը մնայ անցնիլ ստորին դասակարգին : Խօսելէ առաջ այս դասակարգին մէջ կատարուած ամուսնութիւններու կերպին վրայ, պէտք է ճշդել անոր դիրքը, և սահմանել ընկերութեան մէջ անոր բռնած որոշ շրջանակը, յստակ հասկացողութեամբ մը կարենալ ըմբռնելու համար՝ զայն մարմնաւորող ընկերային բաժանումը :

Այս դասակարգը կը կազմեն բոլոր միջակ կարողութեան տէր անհատները, բոլոր արհեստաւոր ու գործաւոր դասակարգերը, միջակորեար պաշտօնեաները, ոչինչով զբաղող խանութպանները, խանութի գործաւորներ՝ և ամբողջ բազմութիւնը աշխերտներու, խալֆաներու, անապրուստ մանչերու :

Արդ, այս դասակարգին մէջ, ամուսնութիւնը ամէնէն անհաշիւ, ամէնէն տխրերեւոյթ և ամէնէն նախճիրաւոր բանն է, զոր կարելի ըլլայ երեւակայել :

Անխորհուրդ, խենդ ու խելառ, յիմարական ու պարզապէս խղճալի բան մըն են այն ամուսնութիւնները՝ որոնք տեղի կ'ունենան այս դասակարգին մէջ, շատ քիչ բացառութիւններ միայն ունենալով միտքարական ու բնօրինաւոր երեւոյթ մը :

Խառն ի խուռն, անտրամաբան, հովին փլած կերպով ու ծաղրելի միութիւններ են ամուսնութեան անունին տակ կնքուած միութիւնները :

Դիտելի է որ, ամէնէն շատ ամուսնութիւնները այս դասակարգին մէջ է որ տեղի կ'ունենան : Ամէն մարդ կ'ամուսնանայ հոս, ամէն մարդ բռնուած է այդ տենջանքէն, և ամէն մարդ նուիրտլան պարտականութիւն կը նկատէ իրեն, զանցառութիւն չունենալ այդ գործին մէջ :

Կ'ամուսնանան, կ'ամուսնանան, և շարունակ կ'ամուսնանան :

Կ'ամուսնանան առանց մտածումի, առանց երբեք խելամտելու նշանակութեանը իրենց առած քայլին, և առանց կարենալու տեսնել ու ըմբռնել թէ, ինչ ծանրածանր ու

բազմակողմանի պարտաւորութիւններու պատասխանատու կը դարձնեն ինքզինքնին այդ մարդիկը՝ իրենց գլուխը խոնարհեցնելով պսակի մեծ խորհուրդին տակ :

Սէրը, ընտանիքի կազմութեան ստեղծած պատասխանատուութիւնները, նիւթականի մատակարարութեան հաշիւները, և դեռ անթուելի նկատումներ՝ տեղ չունին այն ընդհանրացած ունակութեան մէջ, որ այս դասակարգի մարդիկը կը մղէ ամուսնութեան :

Ընչացքնուն քիչ մը սեւոտիլը, և մազի քանի մը թել ծայր տալը իրենց կզակին վրայ, կը բաւէ համոզելու այս մարդիկը, թէ պէտք է ամուսնանան, և իրենք ալ խառնուին ընտանիքի տէր մարդոց բազմութեան : Ու կ'ընեն չեն ընեն կ'ամուսնանան անպատճառ, բաղդին ձգելով վճռել իրենց ապագայ ճակատագիրը, և թողլով որ ան ինչ կ'ուզէ ըլլայ : Եւ դիտելի է որ, շատ դիւրին կ'ամուսնանան այս մարդիկը, քանի որ շատ երկայն բարակը չեն փնտռեր, և խոհական ընթացք մը չէ՝ որ կ'առաջնորդէ զիրենք հիմենեան դուռը : Երբ ինքզինքնին վստահեցնեն թէ իբր մարդ իրենց ալ ժամանակը եկած է կեանքի ընկեր մը գտնելու, և զուխնին անոր զօդելու, կը գտնեն մէկը, մեծ դժուարութիւն չիկայ, կը ճարեն անմիջապէս մէկը և կը կարգուին, կարգուած ըլլալու համար միայն :

Որչափ այս անխորհուրդ ու մոլար ընթացքն է որ կ'առաջնորդէ այս մարդիկը պսակի դօտին առնելու իրենց գլուխը, նոյնչափ ալ կա'ն պզտիկ հաշիւներ, որոնք կը մղեն զանոնք ամուսնութեան մէջ գտնելու իրենց կեանքի փրկութիւնը :

Ընդհանրապէս խեղճ կերպով ապրուող մարդիկ են այս փեսացուները : Ասոնք, երկարատեւ գլտորուելէ, թապալտելէ ինալ ելլալէ ետքը կեանքի հովիտին մէջ, երբ կը տեսնեն որ այդ ընթացքով բան մը ըլլալիքնին չիկայ, և լուսաւէտ ճամբայ մը ելլելու, կեանքի տաժանակիր տաղտուկներէն փրկուելու համար մէկ ծայրը միւսին չեն կրնար բերել, և չպիտի կրնան ալ բերել որ մը, սփոփիլ գաղափարը կը յղանան ճամբանին փոխելու,

և այդ ճամբան փոխելը ուրիշ բանի մէջ չեն փնտռեր, բայց եթէ գտնելուն՝ ձեռքը քիչ մը դրամ ունեցող աղջիկ մը, որուն երկաւրեն իրենց ձեռքը, և քիչ շատ բարեւոք արահետ մը հանեն իրենց նիւթական կացութիւնը:

Այս դասակարգին պատկանող ամուսնացուներէն հարիւրին եօթանասունին հոգիին մէջ որչափ տեղ կը բռնէ անհաշիւ, անխորհուրդ ու ճակատագրական ամուսնութեան ըմբռնումը, նոյնչափ ալ նիւթական հաշիւներու թաքուն «միտ բանի» մը, որ շատ մեծ գործ մը կը տեսնէ ընտանեկան միութիւններու գործին մէջ, և տեսնելու վրայ է մեր համայնքին մէջ:

Այսպէս, չնչին ամսականով տարէց մը կ'ամուսնանայ, որբեւայրի մը ժառանգ մնացած քիչ մը գումարին տիրանալու, և անով գործ մը հայթայթելու համար իրեն: Բնական է որ ետքէն շատ համով ամուսնութիւն մը չըլլար այս միութիւնը և հետեւանքը գէշ կ'ըլլայ: Ուրիշ մը կ'ամուսնանայ՝ չքաւոր աղջկան մը մատներուն ծայրովը շահուած և անօթի մնալով աւելցուած քիչ մը դրամը ձեռք ձգելու և բարեւոքելու համար իր նիւթական անել ու ողբալի կացութիւնը: Ու և է ողորմելի ու իր փորը կըշտացնել չկրցող աշկերտ մը յանկարծ կ'ամուսնանայ իրեն հրամցուած աղջկան մը հետ, հրապուրուելով օրինակի համար այն սպաստանէն, զոր իրեն կ'ընծայեն աղջկան ծնողքը կամ աղքատիկները որոնք անպատճառ աղջիկին կարգելու ճիգ մը ունին: Անպիսի, անմորուս, կռնակը բաց մանչ մը կ'ամուսնանայ, որովհետեւ ու և է միամիտ աղջկան մը ծնողքը գտնելով զինքը, բաղդ մը կը նկատեն այդ տեսակ առողջ ու կայտառ տղայ մը իրենց ձեռքը անցած ըլլալը, ու ամէն բան Աստուծոյ ձգելով՝ կը կարգեն երկուքը իրարու հետ, իբր թէ միմեկ առողջութիւն մը՝ բաւէր կնիկ մը առնելու գործին մէջ, և երկինք շատ մեծ շտհագրգուութիւն մը ունենար անոնց միութեանը, իր հովանին պակաս չընել մտածելու համար անոնց վրայէն:

Ահա ասանկ, կ'ամուսնանան աս մարդիկը,

և շա'տ մը զաւակներով կը լեցնեն իրենց կնոջ գիրկը, գործունէութեան անսովոր փութաշանութեամբ, տարուէ տարի կը հասցնեն հատիկ հատիկ, աւելցնելու համար թշուառ անժառանգներու թիւը աշխարհի մէջ:

Աղջիկներու թիւը շատ է այս դասակարգին մէջ, իրենց գումարը անօրինակ համեմատութեան մը կը հասնի, ու տունը մնալու պատահաբար՝ աղէտալի հեռանկարի մը պէս կըսպառնայ իրենց: Ատոր համար է որ տնչափ աժանցած են անոնք, և անոնց տէրերը անհաշիւ, անխորհուրդ կերպով զանոնք կը նետեն գիրկը հանդիպող փեսացուին, առանց երկար բարակ մտմտալու, օր առաջ ձեռքէ հանելու համար իրենց avarié ըլլալու վտանգը ունեցող ապրանքը:

Համեստութեան, պարկեշտութեան, տրնարարութեան, աշխատասիրութեան տիպարինչ աղջիկներ և արեւի լուսինի երես չտեսած ինչ գեղեցկութիւններ, գիշերներ լուսցնելով, մատներին ծածկելով, հոգիին մաշեցնելով մէջտեղ ելլող ինչ թարմատի կեանքեր, խեղճուկ տնակներու անկիւնը հեծող ու չոր հացով մեծցած շուշանաթոյր արքուստութեամբ ինչ սգաւոր հոգիներ, անգութ պաշտպաններու քիթ թեին տակ առաջ եկող արցունքին ներսերնին խղճած ինչ ընտանեղութիւններ՝ ամուսնացուելու համար միայն, կը հանուին ու կը յանձնուին ներկայացող ամէն դատարկապորտ փեսացուի ձեռքը, ապագայ անդամանելի թշուառութիւն մը և ողբալի դժբաղդութիւն մը պատրաստելով:

Կը տեսնուի թէ, որչափ գթաշարժ են այն պայմանները, ըմբռնումները և չարժաւորութները. որոնց մէջ տեղի կ'ունենան այս դասակարգին ամուսնութիւնները, և կրնայ երեւակայութիւն թէ, այդ աստիճան կարճատես ու մոլորական դրութիւնով մը կնքուած միութիւններ ինչ չարիքներու պատճառ կրնան ըլլալ ընտանեկան կազմակերպութեան մէջ, և ինչպէս եղած են արդէն ու կ'ըլլան ամէն օր դժբաղդաբար:

ԵՆՈՎ.Ք ԱՐՄԷՆ

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

Մ Ո Ր Թ Ա Տ Ա Պ

Շատ մը բոյսեր, տունկեր, ծաղիկներ
եայլն, երբ մարդկային մարմինը պատող
մորթին հետ շօշափման մէջ գտնուին, ինչ-
պէս գիտէք՝ ատոր վրայ մասնաւոր ազդե-
ցութիւն մը ընելով զայն կը գրգռեն ու
սուտ կամ տեւական մորթատապ մը առաջ
կը բերեն, և ճիշդ այս պարագան է որ ար-
դէն միայն ուսումնասիրութեանս առարկան
պիտի դարձնեմ, մէկ կողմ ձգելով այս կամ
այն հիւանդութենէն, այս ինչ կամ այն ինչ
դեղերու գործածումէն առաջ եկած մորթա-
թատապերը որոնք այնքա՛ն շատ ու միան-
գամայն այնքա՛ն կնճռոտ են:

Առաջուց ըսեմ որ, տունկերուն կամ ծա-
ղիկներուն մորթին վրայ ընելիք ազդեցու-
թիւնները տարբեր տարբեր են: Անոնցմէ ոմանք
ինչպէս օրինակի համար եղիճը (ըսերկան օթը)
իր գրգռիչ հեղուկովն է որ ազդեցութիւն մը
կ'ընէ ու մորթատապ առաջ կը բերէ, մինչ-
դեռ ուրիշներ, իրենց փուշերուն մորթին
հետ հաղորդակցութեան մէջ գտնուելովը
մորթախտ մը առաջ կը բերեն, և այսպէս
շարունակաբար:

Պորտո հրատարակուող բժշկական թերթի
մը մէջ վերջերս Տիւպրէօյլ այս պարագան
իր ուշադրութեան առարկայ դարձուցած և
երկար ուսումնասիրութիւններ ըրած էր:

Տօքթ. Տիւպրէօյլ որ կարող և փորձա-
ռու մասնագէտ մըն է, օր մը 65 տարեկան
հիւանդի մը այցելութիւնը կ'ընդունի: Հի-
ւանդը բժիշկին հարցումներուն պատասխան-
ներ տալէ ետքը, վերջապէս խօսելու կարգը
իրեն գալով կ'ըսէ թէ՛ ինը տարիէ ի վեր
մորթի սոսկալի փստէ մը վարակուած եմ,
սակայն դիտէք որ այս փստը շարունակական
չէ իմ վրաս: Ամէն տարի գարունին կըսկսի
և մինչև յուլիս կը տեւէ: Սա երեք ամսուան
միջոցին այտերէս մինչև ծնօտս, աջ ուսէս
մինչև աջ դաստակս, սոսկալի քերուրտուք
մը կ'ունենամ ու անոր հետեւանքով քիզըր-

թուքներ, ճաթատուքներ, վէրքեր առաջ
գալ կըսկսին, որոնք այնքան կը նեղեն զիս:

Բժիշկը թէպէտև պէտք եղածին պէս կը
քննէ հիւանդը, կը զննէ անոր ամէն մէկ
զգայարանքները, սակայն ա՛յդ մասին որոշ
ու կատարեալ զաղափար մը չի կրնար կազ-
մել:

Բայց երբ կը հասկնայ թէ անիկա ծաղ-
կեմշակ մըն է, խնդիրը ալ ևս մասամբ լուծ-
ուած կը նկատուի: Ինչպէս յայտնի է, Պոր-
տոյի պարտիզպանները զարնանածաղիկներ
կը մշակեն, մասնաւոր Սիպերիական տեսակը
որ Թրանսայի ամէն կողմը շատ յարգ ու
պատիւ ունի:

Տիւպրէօյլ իր արհեստին, մասնաւոր
մասնագիտութեանը շնորհիւ գիտնալով որ
շատեր այս ծաղիկին հանդէպ մասնաւոր idi-
osyncrasie մը կ'ունենան երբեմն, պատուի-
րեց հիւանդին որ ինքը այդ ծաղիկներով
չզբաղի երբէք:

Հիւանդը բժիշկին խօսքին հաւատք ըն-
ծալեց ու հա՛րկ է ըսել արդեօք թէ յաջորդ-
տարին ա՛յդ սոսկալի մորթատապին չենթար-
կուեցաւ:

Աս ու ասոր պէս ուրիշ օրինակներ շատ
ու շատ կան:

* *

Գարնանածաղիկներու ազդեցութեամբ
առաջ եկած մորթատապերը, Տիւպրէօյլի հա-
մեմատ կամ կարճատե՛ւ այսինքն սուր (aigüe)
և կամ երկարատե (chronique) կ'ըլլան:

Սուր մորթատապը որ ընդհանրապէս շօ-
շափումէն քիչ ատեն վերջը առ առաւելն
յաջորդ օրը կարմրութիւնով մը ծայր տալ
կըսկսի, հիւանդը սաստիկ կը նեղէ: Կարմը-
րած տեղերը ամբողջ կը քերուրտին ու քիչ
ատենէն թարախոտ փշտիկներ ասդին անդին
ծայր կուտան:

Ութը տասը օրեր այսպէս տեւելէն վերջ
կամաց կամաց ատոնք անհետանալ կըսկսին
ու հիւանդը հետզհետէ կ'առողջանայ:

Եթէ մորթատապը տեւական ըլլայ, այն
ատեն փոխանակ ութը-տասը օրի ութը-տասը
շաբաթ կը տեւէ և չորս-հինգ ամիսի կարճ
գաղարէ մը վերջ նորէն ծայր կուտայ:

Շատ անգամներ d'origine florale. եղող սանկ պարզ մորթատապ մը. եկզեմա կը կարծենք, ու սխալ և միանգամայն սի'ն օծանելիներով, դեղերով և չեմ գիտեր ինչերով հիւանդը պարապ տեղը կը նեղենք:

* *

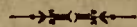
Չի կարծուի թէ մորթատապը մինակ դարնանածողիկներու միջոցաւ առաջ կուգայ. ո՛չ, ինչպէս քիչ մը վերն ալ ըսած եմ, շատ մը ծաղիկներ իրենց կարգին դարնանածողիկն պէս մորթատապեր առաջ կրնան բերել:

Պէրլինի նշանաւոր բրօֆէսէօներէն Տօքթ. Լէսէռի օգնական Պ. Հօֆման կնոյ մը պատմութիւնը կ'ընէ ուրկէ կը հասկցուի որ յիշեալ կինը ամէն տարի իր արհեստին բեր- մունքովը իրեն աշնան վարդեր, այսինքն քիթովն կը քաղէ եղեր, քիչ ատեն վերջ ոտքերը, ձեռքերը, սաստիկ կը կարմրին ու սոսկալի այրումէ մը վերջ ձեռքերը, մանա- ւանդ մատները վերքերով, փշտիկներով կը լենան եղեր քիւլաի պէս. բիւի պէս ուրիշ ծաղիկներ և տունկեր ալ որոնք մանաւանդ Ամերիկայի մէջ սրահներ, դստիկոններ, հիւ- րանոցներ, լսարաններ զարդարելու համար այնքան շատ կը գործածեն, շատ անգամներ տեսնուած է որ ասոնք ալ մորթատապեր առաջ կը բերեն:

ՏՈՔԹ. ԱԼԼԱՅՎԵՐՏԻ ՈՐԻԻ

ԹԷ ԻՆՉՊԷՍ ԿԱԶՄՈՒԵՑԱԻ

ՃԱՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԸ

Լայրցիկի մէջ նոր հրատարակուեցաւ «Ճաբոն, մեր հայրենիքը» անուն ընդարձակ գործ մը, քսան Ճաբոնցիներէ խմբագրուած: Ճաբոնի Սպայակոյտին պետ Մարեշալ Եամա- կադա, որ այժմ Թօքիոյի մէջ, Միքատոյին հետ կը վարէ ցամաքի և ծովու վրայ տեղի ունեցած զինուորական ամէն գործողութիւն- ները, մասնաւոր յօդուածով մը այդ գրքին մէջ նկարագրած է թէ ի՞նչպէս գոյութիւն տուաւ Ճաբոնական այժմու բանակը:

«1871ին էր որ կը գրէ ձերունի մարտ- չալը — Ճաբոնի մէջ կանոնաւոր զինուորագ-

րութեան դրութիւնը հաստատուեցաւ: Անկէ առաջ շատ դարերէ ի վեր, Կայսերական բանակին կազմակերպութիւնը աւատակա- նութեան դրութեան սկզբունքներուն վը- րայ հաստատուած էր: Սակայն մէկ քանի հազար տարի առաջ Կայսերական պատմու- թեան մէջ աւատականութեան դրութիւնն անձանօթ է: Դասակարգի խտրութիւն չկար. ամենքն ալ հաւասարապէս ենթակայ էին զինուորական ծառայութեան: Ուստի վար- չային հին դրութիւնը վերահաստատելու և զայն կանոնաւոր զինուորագրութեան սկզբ- բունքներուն հետ միացնելու համար, բա- նակի կազմակերպութեան նոր դրութիւն մը ընդունիլ հարկ եղաւ: Զինուորագրութեան նոր դրութիւնն, իբր փորձ, նախ գործադ- րուեցաւ հինգ նահանգներու մէջ, իսկ զի- նուորագրութեան բուն օրէնքը 1873ին հրա- տարակուեցաւ և գործադրուեցաւ բովան- դակ Ճաբոնի մէջ:

«Կայսերական ծրագիրն էր, ի սկզբան, 400,000 հոգիէ բանակ մը կազմել, 13 զօ- րաբաժինէ կամ վեց զօրաբանակներէ բաղ- կացած: Բայց գործի ձեռնարկուելէ ետք, խաղաղութեան ատենի համար 40,000 եւ պատերազմի ատենի համար ուլ 65,000 հոգի միայն կարելի եղաւ. պատրաստել: 1873ին հաստատուեցաւ զինուորական Ակադեմիան, եւ ֆրանսացի սպաներ բերուելով այդ բա- նակին զինուորական կրթութիւնն անոնց յանձնուեցաւ:

«Ձէնքերու եւ ռազմանիւթերու հայթայթ- ման ծրագիր մը պատրաստուեցաւ. ասոր համար ալ պէտք էր որ գործաւորները մաս- նաւորապէս հրահանգուէին: Կտրելի չէր բը- ժըլկական գիտութիւնն անխնամ թողուլ. ուստի բժշկական վարժարան մը հաստա- տուեցաւ: Ասկէ զատ՝ հետեւակ, թնդանօթա- ձիգ եւ հեծեալ զօրաց, ինչպէս նաեւ զի- նուորական ճարտարագէտներու, մատակա- րարութեան ու վիրաբուժութեան յատուկ դասընթացքներ հաստատուեցան: Ենթաս- պաներու կրթութեան եւ ուսման համար զանազան քաղաքներու մէջ վարժարաններ բացուեցան: 1883ին բանակը վերակազմուե-

լով զօրաց թիւը 200,000ի բարձրացաւ։ Այս վերակազմութենէն ետքն ալ բանակին ոյժը դեռ չպտաստորին էր 1873ի ծրագրով որոշուած ոյժէն, որ պէտք էր 400,000 ըլլալ։ Ասոր պատճառն ալ այն էր որ ազգային դրամը զանազան անհրաժեշտ պէտքերու գործածութեցաւ։ Տրամադրելի դրամին մեծ մասն յատկացուցաւ բերդերու, ծովկղերեայ ամբարանքի շինութեան, զինուորական ուսման ընդարձակման, երկու նաւարաններու, ինչպէս վառօդարաններու կառուցման։

«Չինեւ ճարտարական պատերազմէն ետք, 1896ին, բանակին մէջ բարեփոխութիւններ տեղի ունեցան, եւ վերջապէս, այսնոր կազմակերպութեամբ, զինուորական ոյժը, համբերատար ջանքերէ եւ երկար տարիներէ ետք, հասաւ այն վիճակին, ինչպէս ծրագրուած էր 1871ին. բանակին այժմու թիւն է 500,000, որ ուրոյն հրամանատարութեանց տակ 12 զօքարաժիններէ եւ կայսերապահ մէկ զօքարաժինէ կը բաղկանայ։

«Այս կազմակերպութեան հետեւանքով, Շիքոցուններու 30,000 ընտանիքներն իրենց ժառանգական իրաւունքներէն ու պարտաւորութիւններէն հրաժարիլ ստիպուեցան, ինչպէս նաեւ իրենց ժառանգական ոռոգիկէն, որ բրինձով կը վճարուէր։ Իրենց առած բրինձին համարժէք գումարներ տալ որոշուեցաւ ազգային դրամէն։ Աւատապետներն ալ նոյնպէս պարտաւորուեցան հրաժարիլ իրենց իշխանութենէն. իրենց գլխակներն ու բերդերը պատերազմական վարչութեան անցաւ։ Այդ աւատապետներու երկարատեւ տնտեսութիւնը ճարտի մեծ զբաղում պատճառեց։ Շիքոցուններն ալ ժողովուրդին մէջ ազդեցիկ դասակարգ մըն էին, որոնց շահերը բնականաբար վնասուեցան նոր դրութեան գործադրութեամբ։

«Բայց այս դժգոհութեանց հետեւանք եղող ղէպքեր նորակազմ բանակին զօրութիւնն ու կարողութիւնն ապացուցին, եւ 1894—95ի չինեւ ճարտարական պատերազմը վաւերացուց նոր դրութեան յաղթանակը։ Պատերազմէն ետք բանակին թիւը 200,000էն 500,000ի բարձրացաւ։ Թէպէտ յանկարծական

այս յաւելումը նախապէս գրեթէ անկարելի թուեցաւ, բայց կարելի թէ անկարելի, պէտք էր այդպէս ընել։ Ծայր. Արեւելքի մէջ միջազգային յարաբերութիւններն այնչափ կնճռոտած չէին. բայց կը գուշակուէր թէ պիտի խտրաբարութիւն։ Անակնկալ ղէպքերու վախը օրէ օր կ'աւելնար։ Ճարտի պարտքն էր անվթար պահել խաղաղութիւնը Ծ. Արեւելքի մէջ, եւ ասոր համար ալ անհրաժեշտ էր նպատակայարմար բանակ մը եւ նաւատորմ մը ունենալ։ Այս բանին համար ալ նուիրական պարտականութիւն սեպեցինք մեզի՝ տակալ այն ամէն դժուարութեանց զօր պէտք եղած թուով մարդուած և ուսեալ սպաներ և ենթասպաներ պատրաստելու գործը կը բերէր իր հետ։ Այս ամէն շեղութիւններն ալ տակաւ անհետացան ժամանակին հետ։ Պէտք չէ մոռնալ նաեւ նորահար ղէպքերը բանակին մէջ մտցնելու և անոնց գործածման եղանակներն ընդհանրացնելու դժուարութիւնները։

«Չինու հետ պատերազմէն առաջ, չինական բանակին կազմակերպութիւնն հիմնապէս քննելով տեսած էի որ Լի Հունկի Չանկի հրամանին տակ լաւ զինուած և գերման սպաներու ձեռամբ կրթուած 50 հազար զօրք կար։ Լաւ կազմակերպուած այս զօրքերէն զատ 300,000—1,000,000 զօրք կար Չինու մէջ, որոնց 300,000ը հիւսիսային նահանգներուն մէջ կը գտնուէին, մեր բանակին դէմ կռուելու համար։ Ուստի այնպէս որոշեցի որ Չինու հետ պատերազմելու հարկ եղած ատեն, ճարտարական բանակէն 50,000 զօրք Լի Հունկի Չանկի զօքարանակին դէմ հանել կարելի ըլլայ. մեր միւս 150,000 զօրքերն ալ Բէյլիլի և հիւսիսային ուրիշ երկիրներու մէջ պիտի կռուէին 300,000 անմարդ Չինացուց հետ. Լի Հունկի Չանկի բանակին մէջ մեծ պակասութիւններ գտայ, որոնց նմանը կար նաեւ Ճարտի տնտեսականութեան ատենի բանակին մէջ։ Հիւսիսային Չինու մէջ իրաց վիճակին վրայ ժողոված տեղեկութիւններէս քաջալերուելով, պատերազմական յատկազօր մը պատրաստեցի, որ սպասով ու կատարեալ յաղթանակ մը ընծայեց մեր բանակին»։

Պ. ՀԱՅԿ ԿԻՐՏԵՆԵԱՆ ԵՒ ԻՐ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆՊԵՏԸ

Հայ համայնքին պատիւ բերող արուեստագէտ երիտասարդ մը երեւցաւ շարաթիրիկուն, Իւնիօն-Պրանսէզի բեմին վրայ և համակիր ծափահարութիւններով ողջունուեցաւ Բերայի ու դանազան արուարձաններու հայ և օտարազգի ընտրելագոյն արուեստասէր ընտանիքներէ, որոնք փութացած էին այդ եւրոպական ընդարձակ սրահին գրեթէ ամբողջ ամրոնները գրաւել—թուով մօտաւորապէս 300ի չափ, — և մօտէն գնահատել հազիւ 19 տարեկան այդ տաղանդաւոր պատանիին արուեստագիտական բնածին ձիրքերը:

Պ. Հայկ Կիւտէնեան՝ անդրանիկ որդին է Սարգիս էֆ. Կիւտէնեանի որ ընիկ Կեսարացի ըլլալով, կանուխէն Պոլիս հաստատուած ու ինքնագնութեամբ յառաջացած, այսօր առեւտրական գործերով կը զբաղի: Սարգիս էֆ. ամուսնացած է Հայ բժշկական դասուն երիցագոյն անդամներէն Տօքթ. Թիւրապեան էֆ.ի քրոջ աղջկան՝ Օր. Նուրիցա Թիւրապեանի հետ, որմէ ունեցած է 4 զաւակներ, մէկը մանչ, Յը աղջիկ: Մանչը, Պ. Հայկ Կիւտէնեան, սլզտիկ հասակէն նախ կ'աչակերտի Ղալաթիոյ Կեդը. նախակրթարանին, յետոյ Բերայի Էսսեան վարժարանին, որմէ վերջ Բանկալթիի Միսիթարեանց վարժարանը կը յաճախէ և վերջապէս Կայս. Լիսէին մէջ կ'աւարտէ իր ուսումը:

Իր բնական ուշիմութեամբ ու սրամտութեամբը և յամառ աշխատութեամբը Պ. Հայկ կը յաջողի իր բոլոր յաճախած վարժարաններուն մէջ առաջին հանդիսանալ:

Հազիւ 15 տարեկան՝ իր ուսման շրջանը աւարտելէ վերջ՝ պզտիկուց արդէն գործիական երաժշտութեան մասնաւոր փափաք մը տածելովը վերջապէս կը յարի ջութակահարութեան այնքան կնճռոտ եւ դժուարին ճիւղին, ու երկու տարիի չափ մայրաքաղաքիս վարպետներուն աշակերտելէ վերջ՝ կը մեկնի եւրոպա ուր Անգլիոյ և Գերմանիոյ ամենէն ակնաւոր վարպետ-ջութակահար-

ներուն 1ուկէս 2 տարիի չափ դասախօսութեանց ուշի ուշով կը հետեւի, և գիշեր ու ցորեկ տքնելով իր իտալիէն հասնելու համար՝ կը յաջողի վերջապէս իր ուսուցիչներուն ուշի ու ուրուշը գրաւել, եւ անոնցմէ գնահատուիլ այն աստիճան որ մինչև իսկ զինքը եւրոպական Նուագահանդէսներու մասնակից կընեն:

Այս անգամ հազիւ երկու ամսէ ի վեր մայրաքաղաքս վերադարձած, արուեստագէտ երիտասարդը կրցաւ կարճ միջոցի մը մէջ փայլուն նուագահանդէս մը սարքել և 2 ժամուան հաճելի ժամանց մը վայելել տալ մայրաքաղաքիս արուեստասէր հասարակութեան: Չեմ կարծեր որ իր այս նուագահանդէսը առաջինն ու վերջինը ըլլայ: Իրաւ է թէ ինքը մտադրութիւն ունի քիչ ատենէն դարձեալ եւրոպա մեկնիլ՝ կատարելագործելու համար իր արուեստը, բայց կը փափաքէինք որ Պ. Կիւտէնեան յետաձգելով իր մեկնումը, մօտեցաւ ի նպաստ Ազգ. Հիւանդանոցի սարքուելիք Նուագահանդէսին մասնակցելու:

Ե. Ս.

Ծ Խ.—Երիտասարդ ջութակահարին յաջողութեան նուիրուած այս տողերուն վրայ կրնանք աւելցնել, մեր կողմէ, համակիր յիշատակութիւն մըն ալ ուրիշ երիտասարդ արուեստագէտի մը՝ դաշնակահար Պ. Ժօրժ Ուկնատեանի, որ նոյն գիշերը իր մասնակցութեան բաժինը ունեցաւ՝ Նուագահանդէսին սկիզբը դաշնակ ամելով: Պ. Ուկնատեան երկու տարիէ հետէ վերադարձած է ի տալիայէն, ուր ուսած է դաշնակահարութիւնը, և թէ՛ իր դաս տալու գործնական և դիւրուսոյց մէթոտովը և թէ՛ դաշնակահարելու կարողութեամբը մեծապէս գնահատուած, մասնաւորապէս մայրաքաղաքիս եւրոպացի վարպետներէն: Ինքն ալ փայլուն ասպարէզ մը ունի իր առջև:

Հիմնադիր—Կ. Ս. ԻԻԹԻԻՃԵԱՆ
ՏԵՐ ԵՒ ՏԵՐԵԳ—ՏՈՔԹ. ԵՂՈՒԱՐԴ ՄԱՍԻՍ

Տպագրութիւն ԱՐԵՒԵԼԻՔ Օրագրի

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

ԶԱՐԵՂ ԳԱՓԱՄԱՃԵԱՆ

ՎԻՐԱՐՈՅԺ—ԱՏԱՄՆԱՐՈՅԺ

Վ Կ Ա Յ Ե Ա Ն

ԼԻՑԵՆ ԱՏԱՄՆԱՐՈՅԺԱԿԱՆ ՎԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

Ե Ի

ՊԱՇԵՐԻՆԷ ԺՐՆԵՎԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՎԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

Փոխադրած է իր Դարձանառանքը Կլ-
վանի փողոցէն՝ Բերայի Շիտակ ճամբան
վրայ։ Պէտքը — Բարձրագոյն փողոց,
թիւ 2 տանը ուր հիւանդ կրնդունի մէն օր
կը բուժէ՝ ազատի մէն տեսակ ցաւեր
եւ լինտերու հիւանդութիւններ, կատարելա-
գործեալ սիսթէմներով։
Երեք-ընթիւ եւ Ուրբաթ օրերը մինչեւ
ցորեկ ողջատաց ազաւ քաշելը ձրի է։

5-20

ԱՏԱՄՆԱՐՈՅԺ

Գ. ԳԱՐՐԻԷԼԵԱՆ

ԲԵՐԱՍ, ՄԵՐ ՓՈՂՈՅ ԹԻՒ 200

Կայաթա-Սէրայի Լիսէին դ'մ

Դե. Նե. Շր. օրերը առաւօտեան կանու-

խեն մինչեւ իրիկուան ժ. 11¹/₂

Բե. Դե. Ուր. օրերը ճեմ մինչեւ 11¹/₂

Նիւրաի օրերը ժամադրութեամբ 3-10

ՏՈՔԹ. Բ. ԷՄԻՐՁԷ

Հանրածանօթ մանուկաբու եւ կնախ-
աբան (gynécologue) Տօքթօր է Կրդէ
Կր 15 տարուան գործունէութեամբը մեծ
հաճախ ստացած է, կը ծանուցանէ յար-
գոյ յաճախողներուն թիւ բնակաբանը
փոխադրած է Պէքեար փողոց թիւ 18
Բացի վերայիցէն իւր մասնագիտութենէ
կը բուժէ նաեւ նորագոյն մէթատներով
ղլային եւ հօգեկան ու երեւակայական
ամէլ տեսակ հիւանդութիւնները, ինչպէս
էվրոսթէնի եւ tic անուանուած ալքի
երեսի եւ ուսերու ազեղ եւ ազամայ
շափաւները եւ դաշտանի դադարումէ
յուշ եկած զլային խռովումները եւ
Երատասարդական մօլիքները, ինչպէս
նաեւ գինեմօլիքը, մօրիֆնամօլիքը եւայն.
Կիրակիներէն զատ մէն օր կէսօրէն
սկսեալ մինչեւ երեք ժամ հիւանդ կրն
դունի, եւ ուրբաթ օրերը ձրիաբար կը
դարձանէ վկայեալ ողջատները 5-20

ՌՕՍԻԱ—ROSSIA

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԻՆԷ, ԿԵԱՆԲ, ՓՈԽԱԳՐՈՒԹԻՒՆԷ, ԱՐԿԱՄԲ

1881 մարտ 20-ի Կայս. Ուրաղով արտօնուած
Կեդրոնատեղին Բեդերպուրկ, Իրեն յապուկ շէնքը
Ընկերութիւնը խիստ նպաստաւոր պայմաններով ապահովագրութիւններ կ'ընդունի
ԿԵԱՆԲԻ վրայ, եւ ՀՐԻՆԷՆԻ, ՓՈԽԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՎՏԱՆԳՆԵՐՈՒ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿԱՐԿԱՄ-
ՆԵՐՈՒ ԴԷՄ, Եկեանս ապահովագրութիւն ՇՈԳԵԿԱՌՔՈՎ ԵՒ ՇՈԳԵՆԱՌՈՎ ՈՒՂԵՒՈ-
ՐՈՒԹԵԱՆ ԱՐԿԱՄՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ, ինչպէս նաեւ ՀԱՅԵԼԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՊԱԿԻՆԵՐՈՒ Կօ-
րուելուն դէմ։

Ընկերութեան զրամագլուխը, ամբողջապէս վճարուած 10,666,667 Ֆրանք

Երաշխաւորութեան գումար աւելի քան 142,585,000 »

Ընկերութեան ապահովագրութիւններուն վճարուած դրամա-
գլուխ եւ միասուց հատուցում 314,768,000 »

1903 տարւոյ մէջ գանձուած ապահովագին եւ տակոս 56,585,800 »

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին, Աղաբեան
խան, Վոյվոտա, Ղալաթիա,

1-10

ህጋዊ የጥፋት ጥራት

Կ. Պօլիս, Մահմուտ փաշա Պաշի, Ապրիլ Էճի խանին դեմ 261

Այն օր Դեղարան յաճախող Հայ եւ օտարազգի բժիշկներէն յիշեց մասնաւորաբար հանրածառօթ Բժիշկ ԱԼԼԱՀՎԷԼՏԻ Էմ. որ ապէն Գլ. Ել. Շք. օրեր ժամը 8—11 իրենց դիմող հիւանդները կը դարմանէ իրեն ծառօթ փոխառութեամբ եւ մասնագիտութեամբ. Դեղարանին մասնաւոր դարմանասրահը: Դեղարանը սեփական ԳիշերԱթիւ ՍՊԱՍ. 7—10

1. The first step is to identify the problem or question that needs to be answered. This involves understanding the context and the specific requirements of the task.

770,000,000
600,000,000

1845

Ի Ի Ն Ի Օ Ն

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆՑ ԱՊԱՀՈՎՊԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ԲԱՐԻՁ 1828-1829

Հ Ր Դ Ե Հ Ի Զ Ի Ի Ղ

Մինչև 1902ի վերջը հատուցեալ փասք	274,000,000	ֆր.
1902ին գանձուած ապահովագրին	24,000,000	»
Դրամագլուխ երաշխաւորեալ	119,000,000	»
Ապահովագրեալ դրամագլուխ	21,500,000,000	»

Կ Ե Ն Ա Ց Զ Ի Ի Ղ

Մինչև 1902ի վերջը հատուցեալ փասք	129,000,000	ֆր.
Ընթացիկ ապահովագրութիւնք	272,000,000	»
Դրամագլուխ եւ պահեստք	158,000,000	»
1092ին գանձուած ապահովագրին	12,000,000	»

որ ընթացիկ ապահովագրութեանց գումարին հետ կը համեմատի 60% — ինչ որ «Իւնիոն»ի ապահովագրելոց կ'ընծայեն հսկայ երաշխաւորութիւն մը ՈՐՈՒՆ ՆՄԱՆԸ ԿԱՐԵԼԻ ՉԷ ԳՏՆԵԼ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ ԳՈՐԾՈՂ ՈՒՐԻՇ ՈՐ ԵՒ Է ԸՆԿԵՐՈՒ ԹԵԱՆ ՔՈՎ:

Արեւելքի համար մասնաւոր սակացոյց՝ գեղջեալ գիւներով: Նպաստաւոր պայ- պաններ անհամեմատ կերպով աւելի գերազանց քան ուրիշ ո՛ր եւ է ընկերութեան մայմանները: Շահարածիւններու տարուէ տարի անմիջական վճարում, որով Իւնիոնի ապահովագրութեան ՉԵՐՄ են այն վնասներէն եւ յուսախաբութիւններէն, որոնց կենթարկ ուին միշտ այն անձինք, որ ռահաբածիւններու բարդման (accumulation es bénéfices) ՅՈՒԻԻ եւ ՎՆԱՍԱԿԱՐ դրուքեամբ գործող ընկերութեանց կ'ապա- ժովագրուին:

Ընկերութեան դրամաստնէն Ե ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՆ

Թուրքիոյ եւ Արեւելի Տնօրէնութիւն

Պոլիս, Սուլթան Համամ, Բասմա Բաքրըն օղլու

Մասնաճիւղ՝ Ղալաթիա, Իսայէթ Խան:—Դործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքացի մէջ

1—10

ՖԵՆԻՔՍ ՕԹՐԻՇԻԵՆ

ԿԱՅՍ. ԹԱԳ. ԱՌԱՆՁԱՇՆՈՐՀԵԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐ. ԸՆԿ.

Հրդեհի եւ կեանքի (Ի ՎԻԵՆՆԱ)

ՊԱՏՈՒԱԿԱՆ, ՆԱԽԱԳԱՀ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Ն. Ա. Բ.

ԳՈՒԲՍ ԼՈՒԻ ՏԵ ՊԱՎԻԵՐ

ԼԱ ԷՍԹՐԵՅԵԱ

Ապահովագր. Ընկ. ընդդէմ հրդեհի եւ ծովայինարկածներու (Ի ՄԱՏՐԻՏ)

Ապահովագրութիւնք կը կատարուին լաւագոյն պայմաններով:

Սոյն ընկերութեանց Դրամատւութունն է Ի Կ. Պոլիս, Քուէի Լիօնէ

Ընդհ. եւ լիազօր ներկայացուցիչ Թուրքիոյ

Գ. ՅԵՐԱՏԵԱՆ

Դրասնեակ, Պոլիս, Հանօբուլօ խան, Թ. 52—53—54—55—56

2—10

ԱՌԻԹԵՆ ՕԳՈՒՏ ՔԱՂԵԼ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՀԵՐՃԱՅԻ

ԱՊԱՌԻԿ ԵՐ ԿԱՆԽԻԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄ

Գոհարեղեններու, ամեն տեսակ կահ կարասիներու եւ ամենեւնեւ նորաձեւ հագուստներու, եւլն.

Պատիւ ունինք ծանուցանել պատուարժան հասարակութեան թէ մեր վաճառատնաց ապրանքներուն տեսակները աւելի ճոխացնելու ու մեր յարգելի յաճախորդաց աւելի գոհացում ապրելու նպատակաւ ՈՍԿԵՐԶՈՒԹԵԱՆ վերաբերեալ ամէն տեսակ ապրանքներէ զաւելի քան երբեք եւ արեւելեան համար եւ մեծ ու փոքր ամէն տարիքի յատուկ ՉԳԵՍՏԵՂԻՆ ՆԵՐՈՒ, ճերմակեղէններու եւ (թօւաֆիէ) ու միանգամայն ամէն տեսակ առաջնակարգ ԿՍՐԱՍԻՆՆԵՐՈՒ (ձեղունի լուրմներ, օֆիսէներ եւ արլն.) ճոխ մթերանոց մը հաստատած ենք. խիստ զիւրաւարելի գիներով եւ կանխիկ ու ապառիկ պայմաններով:

- Արդ՝ կը հրաւիրենք մեր համակրելի յաճախորդները, որ հաճին դիմել վերոյիշեալ վաճառատնները, որպէս անտարակոյն անհուն գոհունակութեամբ պիտի մեկնին:
1. Ապառիկ գնողներու համար հարկւրին 20 կանխիկ եւ մնացեալ գին մօրին հարկւրին 5 շաբաթական վճարմամբ:
 2. Կանխիկ գնողներու համար հարկւրին 5 զեղլ:
 3. Կանխիկ ծախսած ապրանքներէն միմիայն ադամանդեայ, գոհարեղէնները երբ գործածուած բայց ա՛յլ աս մնացած ըլլալու հարկւրին 10 զեղլով եւ կառնուին: Իսկ ապառիկ ծախուած եւ աւելաս մնացած մեմիայն ադամանդեայ գոհարեղէններն ալ հարկւրին 15 զեղլով եւ կառնուին:

ՍԱԿԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ԶԿԱՅ

Յ. Գ. Շարաճական վճարմանց հաճար հաւաքիչներ ընդմիշտ պատրաստ են:
ՄԵՉ ՇՈՒԿԱՅ ՈՍԿԵՐԶՈՒՅ ՓՈՂՈՅ, ԹԻԻ 13 Կ. ՊՈԼԻՍ

ՅԱՄԱՔԱՅԻՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՊԱՅ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՎԻԲԹՈՐԻԱ ՏՐ ՊԵՐԼԷՆ ԱՊԱՅՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ԳՈՐԾԱԴՐԷ ՈՒՆԻ ԿԵԱՄԲԻ, ՕԺԻՏԻ, ԱՐԿԱԺԻ, ԳՄԱՆԻ ԲՈՇԱԿԻ ՆԻՈՂԵՐ

VICTORIA ՎԻԲԹՈՐԻԱ ՏՐ ՊԵՐԼԷՆ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՅՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՈՒՆԻ ԹԷ՝
DE ԲԺՂԿԱԿԱՆ ԶՆՆՈՒԹԵԱԾԵ ԵՒ ԹԷ ԱՌԱՆԳ ԲԺՂԿԱԿԱՆ ԶՆՆՈՒԹԵԱՆ
BERLIN ԱՌԱՆԳ ԲԺՂԿԱԿԱՆ ԶՆՆՈՒԹԵԱՆ ԵՂԱԾ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՅՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԲՈՒՆ ՎՃԱՐԱՆՄԱՆԵՐԸ շաբաթական մասնավճարներով. տեղի կունենան,
սկսեալ 5 շաբաթէն

Ապահովագրեալ գումար 1902ին Տր 1,244,457,577
Պահեստի դրամ 1902ին » 451,284,214

Հաստատուած 1853 սեպտ. 20ին ար- ՀԵՂ. ԴՐՄԱՏՈՒՆՆԵՐԸ
Բայկապահովարակալի եւ ուղղակի Ծառ. ճայս Պանքա
կառավարութեան հսկողութեան ներ- եւ Քրեմլ Լիոնէ
քել:

Լիազօր Ընդհ. Ներկայացուցիչ
ՄԻՀՐԱՆ ՍԻՆԷՄ ԳԱԼՖԱՅԵԱՆ

Տեսուչ Պոլիս Քաթրեքթորոլու խան
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ Մ. ԳԵԶԷՃԵԱՆ

Բիւ 45 եւ 45 Բ. 1-10